ALBERT LLANAS

El Sí de les Noyes

COMEDIA EN TRES ACTES

EL SÍ DE LES NOYES

El Sí de les Noyes

COMEDIA CATALANA EN TRES ACTES.

CASI ORIGINAL DE

ALBERT LLANAS

INSPIRADA EN LA FAMOSISSIMA OBRA

EL SÍ DE LAS NIÑAS

DEL GRAN MESTRE LEANDRO F. DE MORATÍN

Estrenada en el Tratre Catalá *(Romea)* la nit del 26 de Novembre de 1901.

BARCELONA
IMPREMPTA DE SALVADOR BONAVÍA
PLASSA DEL PÍ, 5.
1911

REPARTIMENT.

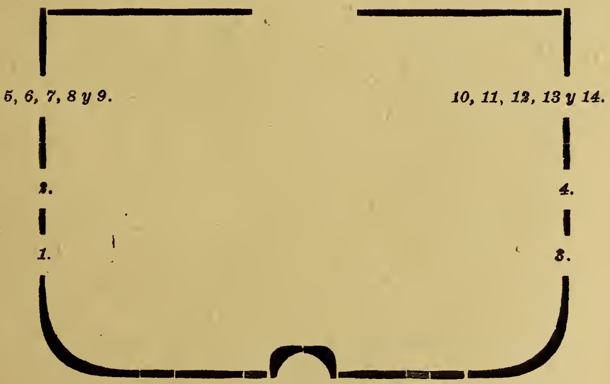
PERSONATGES	*ACTORS*
DONYA IRENE, *50 anys*, . . .	D.ª Agna Monner.
PAQUITA, *16 id. (filla de Irena.)*	Srta. Elvira Verdie
RITA, *25 id. (criada de Irene.)* .	» Antonia Baró.
DON DIEGO, *58 id*	D. Jaume Capdevila.
DON CARLES, *25 id. (nebot de D. Diego.)* . . .	» Frederich Oliver.
SIMÓN, *45 id. (majordòm.)* . .	» Armengol Goula.
CALAMOTXA, *30 id. (assistent de D. Carles,)* . . .	» Frederich Fuentes
BERTRÁN, *25 id. (mosso d'hostal.)*	» Antòn Manso.

ÈPOCA: de l'any 1820 al 1830.

DECORACIÓ ÚNICA EN ELS TRES ACTES

L'escena representa una saleta de pas d'un hostal de Alcalá. Tres portes a la dreta, tres a l'esquerra y una al foro. Damunt les portes dels costats, els núm. 1. 2. —5, 6, 7, 8, y 9, a la dreta, y a l'esquerra els núm. 3. 4. —10, 11, 12, 13 y 14.

Els mobles, antichs y molt modestos.

ACTE PRIMER

ESCENA PRIMERA (1.º)

SIMÓN *y* BERTRÀN

(Al aixecarse'l telõ Simón està en escena.)

BER. *(Entrant pel foro.)* Què hi fa, aquí, senyor Simón?

SIMON. De lo que jo feya, compto que no se te'n dona rès! L'únich que a tu t'interessa, es lo que jo estava pensant!

(1.) Aquesta escena no hi es en l' obra del gran Moratín; ell comensa en la que nosaltres en fem escena 1 I, es a dir, quan de fet comensa la acció·

Potsè en l'època de Moratín, el públich que anava al teatre no era tan cansoner com el nostre públich d'avuy; potsé allavors quan s'aixecave el teló el públich ja seya y callava pera que's pogués sentir bé lo que deyan els actors.

Are les coses han cambiat. Avuy en día, pobre del autor de drames, comedies u òperes que comensa pel comensament. En els drames y en les comedies, y en les sarsueles y en les òperes, els *criats* en les primeres y els *coros* en les altres, son generalment els encarregats d'entretenir als que hi van a l'hora de comensar, mentres los que hi van més tart taconejen y se donen la bona nit ab los coneguts.

Axis resulta que quan comensa l'acció, el públich se'n pot fer càrrech y aixís interessa més.

Altres temps, altres costums; costums que obliguen als autors dramàtichs a què de les escenes *primeres* en fassin *segones*.

BER. *(Ab gran candidesa)* Però, per què m'interessa?

SIMON. Perque justament estava pensant en tu.

BER. De debò?

SIMON May diríes què pensava?

BER. *(Ab molt interès.)* En què pensava? En què pensava?

SIMON. Donchs pensava en que si segueixes sent tan gandul com fins are, no hi arrivaràs may a ser amo; no passaràs de mosso d'hostal en tota ta vida, per anys que visquis! Ey! això si no't despatxen d'aquesta casa, y a les altres te donen feyna.

BER. Y are? Y per què m'han de despatxar?

SIMON. Per això que jo deya! Perque ets massa gandul!

BER. Y què faig per ser gandul?

SIMON. Lo que no fas, has de dir; may te recordes de lo que t'encarregen; may te troven quan te han de menester; y sempre surts tras cantó, allí ahont has de fer més nosa.

BER. Com si vostè travallés tant! Ves, què hi fa ara aquí!

SIMON. Ay, tarambana! Estich alerta per'esquivar les mosques al méu amo. Vés, vés, que no t'hagi d'esquivar a tú!

BER. Això es tractarme de mosca!

SIMON. Pobre de tú que ho fossis de mosca! Prou te moriríes de gana al cap de quatre dies!

BER. Y perquè m'havía de morir?

SIMON. Perque les mosques s'han de guanyar la vida buscàntsela d'una banda a l'altra, y tú ja hi estàs massa fet a trovar a la taula el morralet de les garrofes.

BER. Vaya una manera de parlar!

SIMON. Que no t'agrada que't digui lo que't dich? Si toques el dos no't diré rès més!

BER. Es que l'amo m'ha dit que vingués a veure si don Diego tenía alguna novetat. Com que en aquets dos dies, no ha sortit per rès, y ni sisquera ha baixat abaix.

SIMON. Sabs perquè no surt el méu amo? Perquè les mosques li fan por! Ab això, sabs lo que has de fer, Bertràn? Anà esquivant mosques de tot arreu, y quan totes hagin tocat el dos, vínam

a avisar. Apa, home, apa! *(Agafa a Bertràn pel bras y l'acompanya casi fins al foro. Després se asseu. Surt Bertràn pel foro, rondinant. Simón, sol.)* A la *cuenta* aquest Bertràn es aquell que té tanta anomenada. L'òs d'en Bertràn! En Bertràn de l'òs!

ESCENA II

DON DIEGO *y* SIMÓN

(Don Diego surt del quarto número 1 y Simón que està assegut, al veure al séu amo s'aixeca depressa y corrents)

DIEGO. Encare no venen aquesta gent?

SIMON. No, senyor, no; per are no se sent cap soroll.

DIEGO. Tan mateix s'ho preneu ab molta catxassa!

SIMON. Sab què dèu ser, don Diego?

DIEGO. *(Una mica cremat.)* Què se jo? Si fins estich ab ansia y tot!

SIMON. No passi cap cuydado, qu'es molt natural que la tía de la senyoreta Paquita y totes les altres monjes l'hagin entretinguda per obsequiarla.

DIEGO. *(També cremat.)* Me sembla de tots modos que sabent, com saben, que jo les estich esperant...

SIMON. Miri; jo que li conech tan el caràcter a vostè, no me'n sé avenir de que s'hagi pogut estar tancat en aquest hostal dos dies y dugues nits sense sortir per rès.

DIEGO. No me'n parlis, Simón, no me'n parlis, que ja n'estich fins aquí d'aquets mobles de l'any de la picó; d'aquestes cadires desencolades, que més que cadires semblan bressols; d'aquestes estampes que surten pels ulls; y sobre tot, dels crits dels majorals y de les canturies dels sagals y de...

SIMON. *(Molt cremàt.)* Y dels brams dels animals!

DIEGO. Pero ja pots contar Simón, que quan faig lo que faig es perque tinch els méus plans. *(Pausa.)* Aquí, a Alcalà, casi tothom me coneix, y no'm convé gens que ningú'm vegi.

SIMON. Ja volía dir jo!

DIEGO. *(Ab molt carinyo.)* Ja veuràs, Simón, com que tu, molt aviat ho has de sapiguer tot .. Acòstat, Simón, acòstat! *(Simón obeheix.)* Has de sapiguer que... pero, per amor de Déu, que lo que ara te diré no surti d'aquí.

SIMÓN. Perdi cuydado!

DIEGO. Com que ja't conech de tants anys, ja'm consta que'ts tot un home!

SIMON. Que s'hi pot pujar de peus!

DIEGO Ja ho sé, Simón, ja ho sé! Acòstat una mica més, però per Déu y pels Sants, que no t'escapi ni una paraula!

SIMON. Primé'm deixaría matar.

DIEGO. Has de sapiguer, que jo fa molt temps que conech a la mare; a la noya no l'había vist may, però tan y tan me la varen ponderar, que, no més per curiositat, vaig voler saber si era veritat o no ho era tot lo que deyen de la senyoreta Paquita. Fins vaig tenir a les mans les cartes qu'ella escribía desde'l convent de Guadalajara! De lletra com la seva jo no n'havía vist may Sembla talment feta ab motllo! No vaig trovar ni una atxe fora de lloch; els punts, els punts y comes y les comes, daben gust de veure, perque no n'hi sobrava ni n'hi faltava cap. Y un dictat que semblava del mateix Ciceró. D'aquell Ciceró de les cartes!

SIMON Are vegi. Ves qui ho havía de dir!

DIEO. Després vaig pendre més informes y tothom no té més boca per'alabarla. Com que ja hi he enrahonat una pila de vegades ja l'he conegu da, y m'he convensut de que tots els que alaben a n'aquesta criatura's queden curts, perque no ho es una dòna, no, que es un àngel. Acòstat més, Simón, acòstat més! En vista de tot això, sabs lo que he pensat. Simón?

SIMON. *(Trencantli ab gran llestesa la paraula.)* Molt ben pensat!

DIEGO. *(Ab l'estranyesa propia del cas.)* Què dius, are?

SIMON. *(Mol decidit.)* Qu'es una gran idea!

DIEGO. Però, com ho has pogut endevinar, Simón?

SIMON. *(Molt satisfet.)* Ab la gran pràctica! El mateix

día que vaig veure a la senyoreta Paquita, ja ho vaig dir tot seguit que ella no ho fora pas de monja!

DIEGO. *(Molt entussiasmat.)* Es que si, qu'es una noya de totes prendes! *(Pausa.)* M'hi vaig pensar una pila de díes, casi bé tota una setmana; y com més va, més ben pensat ho trovo

SIMON. Si, senyor, si, qu'es un gran pensament!

DIEGO. Peró vuy que fins que'l casament sigui fet, ningú en sàpiga ni una paraula.

SIMON. Però, què n'ha de fer la gent?

DIEGO. Com que'n aquest mon cada hu veu les coses a la seva manera, com que hi ha tants tafaners que sino's poguessin ficar allí ahont no'ls demanen, potser se moriríen y tot.

SIMON. Y que n'hi ha més que un foch no'n cremaría!

DIEGO. Ella es una noya que no te més que lo que porta a sobre, peré si no es rica de dinérs, es rica de tot lo altre. Ben educada, ben modesta, ben recatada y relligiosa en el punt just, que aquestes si que son riqueses que no's poden perdre may. *(Pausa.)* No'm vinguis ab aquelles dònes que passen tot el día davant del mirall; que's presenten per tot arreu fetes un bras de mar, y que quan van a l'Iglesia, no hi van per'encomenarse a Déu, sinó per encomenarse a ne'ls homes. *(Pausa.)* Estich ben decidit! No'n vuy més de *amas de llaves*, que, si son joves, son aixelabrades; si son velles, son reganyoses; y ni les unes ni les altres en tenen prou en ser *amas de llaves*, sinó que totes volen ser mestresses de lo que tanquen aquestes *llaves*. *(Molt content.)* Si, senyor, si; aixís tindré qui'm cuidi y qui m'estimi y'm mimi y'm contempli! Y els que vulguin murmurar, que murmurin, que a mi'm té molt tranquil!

SIMON. Però, per què vol que murmurin?

DIEGO Perque els envejosos, que son una pila, diràn qu'ella es massa jove, que ..

SIMON. Si justament es la mellor edat!

DIEGO. Es a dir que a tu't sembla un gran plan?

SIMON. Si, senyor, si, ja li he dit, perque aixís sempre tindrà al séu costat dugues persones que no més viuràn que pera vostè.

DIEGO. *(Cremantshi.)* Còm s'entén, dugues persones? Es que no li vuy pas a la seva mare al nostre costat! Que se'n vagi a viure a Guadalajara, que aixís podrà veure a la seva germana monja sempre que vullgui! Ja li aniré enviant tot lo que necessiti pera viure fins que ella's mori.

SIMON. No parlo pas de la seva mare jo, sino d'ell!

DIEGO. *(Molt amohinat)* Però, quí es ell?

SIMON El seu nevot de vostè! Don Carles!

DIEGO. Si que la faríem bona! Que se'n vagi a corre mon, a ferse home, fins que arrivi a general.

SIMON. Però, vol dir que ja s'hi conformarà la senyoreta Paquita?

DIEGO. Y are? Y per què no s'hi ha de conformar?

SIMON. Com que sembla que lo més natural es que ella visqui ab el séu marit!

DIEGO. Si es lo que jo t'estich dihent, poca solta.

SIMON. Ay, ay, ay! que potsé no'ns entenèm! Ab qui s'ha de casar la senyoreta Paquita?

DIEGO. *(Molt cremat)* Are sortím ab això? Ab mi s'ha de casar!

SIMON. *(Ab gran extranyesa.)* Ab vostè?

DIEGO. *(Cada vegada més cremat.)* Donchs ab qui't pensaves, tarambana?

SIMON. *(Espantat.)* Es que jo'm figurava que...

DIEGO. Digues, home, digues, ab qui't figuraves que se havía de casar aquesta noya?

SIMON. Ab el séu nevot de vostè, ab don Carles.

DIEGO. Fuig, home, fuig! Y ab que pot comptar pera casarse un trist *oficialillo* que no té més que la seva carrera?

SIMON. Com que vostè sempre diu que ell serà el séu herèu!

DIEGO. Pero no ho se, à d'herèu fins que jo'm mori! Ves si un home sense cap experiencia s'ha de casar ab una criatura. Quan sigui hora de casarse, ja's casarà! Are com are, qui's casa soch jo!

SIMON. Y que ja ho sab ell?

DIEGO. Potser si que li tinch de demanar permís? Quant el casament sigui fet, ja li escriuré jo! Es a dir que, segóns tú, jo faig un disbarat?

SIMON. Si vostè està segur de que la senyoreta Paquita el podrà estimar...

DIEGO. Y tan segur! Ves dihent, ves dihent!

SIMON Si a vostè la diferencia d'edat no li fa cap por. .

DIEGO. Si la gent mirés tan prim, se'n farían molt pochs de matrimonis! Ves dihent!

SIMON. Si vostè's figura que casantse ab ella serà més felís, y que tindrà més salut, y que fins se li curarà aquest ditxós reuma?...

DIEGO. *(Molt cremat.)* Dèixal estar el méu reuma! *(Pausa.)* Bé, home, bé! Es a dir que tu't figuraves que a la Paquita, que's un àngel, jo l'havía de deixar casar ab l'esbojerrat d'en Carles?

SIMON. Don Carles, esbojerrat?

DIEGO. Si, senyor, si que es un calavera! Te'n recordes d'aquella vegada que va venir a Madrit, a passarhi el Nadal, que no més s'hi va estar vintiquatre hores, y que va donar l'excusa de que no mes tenía llicencia per tres díes y que va dir que per forsa, per forsa se'n havía d'entornar a Saragossa a incorporarse en el seu esquadró?

SIMON. Si, senyor, si que me'n recordo!

DIEGO Donchs perque ho sàpigues, va tardar vuit díes a arrivarhi a Saragossa! Y en aquets vuit díes, jo vaig rebre dugues cartes fetxades allí, com si ell ja hi hagués arrivat, y era una mentida com una casa.

SIMON. Potsér, pobre xicot, va caure malalt pel camí, y pera no donarli un disgust a vostè...

DIEGO. Massa bò que estava! Sabs quina era la seva malaltía? Que a la *cuenta* el minyó se'ns ha enamorat; y figúrat qui serà ella: alguna cap vert que me l'enganyarà de mala manera!

SIMON. No li fassi cap por això de que l'enganyin sent tan net de clatell.

DIEGO. Y que no ho sabs que un cop els homes s'enamoren ja no saben lo que's pesquen? *(Pausa.)* No t'enamoris, Simón, no t'enamoris!

SIMON. No passi cap ansia, don Diego, que jo m'enamori, que bé prou que n'hi ha de malaltíes que un no les busca, que fan perdre la gana a l'hora de dinar y'ns priven de dormir quan som al catre. *(Se sent soroll de cascabells.)* Calla, calla!

Are si, are si que arriva la dil-ligencia. Veshi, veshi, Simón, que a mi'm convé molt que ningú'm vegi. *(Surt Simón pel foro. Diego va també al foro però s'hi queda.)*

ESCENA III

IRENE, PAQUITA, RITA, DIEGO, SIMON *y* BERTRAN

IRENE. *(Desde'l foro.)* Sobre tot que no's perdi rès! Contèu, contèu els bultos, que n'hi ha de haver nou!

(Entran pel foro Simón, Irene, Paquita, Rita y Bertràn. Irene porta a la mà un sach de nit. Paquita una capsa, Rita un farsell, y Bertràn un bagulet a l'espatlla, y va molt a poch a poch, com si portés un bagulàs.)

DIEGO. Déu la guart, donya Irene! Déu la guart!

IRENE. Què tal? què tal? Què conta de bò, don Diego?

DIEGO. Miri, ja ho pot veure! *(Irene dona una mala mirada a Paquita, com reprenentla perque al entrar no ha saludat a don Diego.)*

PAQUI. Passihobé, don Diego!

IRENE. Qu'es això de «passihobé?»

PAQUI. Volía dir «bon día tingui.»

DIEGO. Lo mateix té, donya Irene, lo mateix té!

RITA. Aquest minyó diu que no els vol carregar els dos baguls.

BER. Que m'adobaría vostè, si decàs jo m'espatllava?

DIEGO. Busqui un altre home que'ls puji desseguida.

RITA. Ja hi vaig jo, ja hi vaig jo! *(Surt Rita molt diligent pel foro. Darrera d'ella va Bertràn.)*

IRENE. *(Deixantshi caure s'asseu al canapé)* Ay, gracies a Déu que hem arrivat bons y sans!

DIEGO. Y, què tal? què tal? Han tingut bon viatje.

IRENE. Si, senyor, si, una delicia! Sinó hi hagués tants sots a la carretera y traguessin aquella pols que tapa els esperits, sería lo que se'n diu un viatje de recreu, sinó hi hgués tantes mosques. *(A Paquita)* Porta la capsa, noya, porta la capsa *(Paquita ab molt cuydado y ab certa mala gana, entrega la capsa a Irene, que ab solemnitat la deslliga y destapa.)* Miri, miri, don Diego si

en portèm de bé de Déu! Rosaris de mà de perla, com els que té la *Madre Superiora*, sinò que aquells son benehits pel Sant Pare. Un Sant Cristo d'òs, que sembla de marfil. Una pica preciosa pera posarhi aygua beneyta. Miri, miri quina monada! Y, esperis, esperis. Una dotsena y mitja de medalles, que tothom dirà que son de plata de primera y que son d'això que are'n fan la moneda falsa. *(Entussiasmada.)* Es que a la noya, les monjes l'estimen tan y tan, que jo crech que si'ns hagués quedat temps, a la Paquita se l'haurien menjada a petóns y a abrassades.

ESCENA IV

Els mateixos, en BERTRÀN *y un* CAMÀLICH

(Apareix pel foro, Bertràn, portant al coll un bagulet, encare més petit que el que ha dut avants. Darrera de Bertràn hi va el camàlich, portant a sobre del coll dos baguls lligats l'un sobre de l'altre, que aguanta ab una sola mà. Ab l'altra bras, porta, penjant, tres o quatre coses més, y a sota l'aixella, un farsell ben gros. Entre lo que han entrat primer les dònes y Bertràn, y lo que porten are aquest y el camàlich, hi ha de haver nou bultos.)

BER. *(Al camàlich.)* Vina, vina ab mi, que m'ajudaràs a descarregar! *(Bertràn, el camàlich y darrera d'ell Rita, surten per la porta número 4.)*

RITA. *(Tot anantsen, a Bertràn.)* Y que n'ets de dropo, minyó!

PAQUI. *(A Irene.)* Qué me'n puch anar, mamà?

IRENE. Espérat, filla meva, espérat! *(A Diego.)* Sab lo que'ns han dit les monjes? Que còm es que no hi havía anat vostè! Que tenían tantes ganes de conèixel!

DIEGO. Ja'm coneixeràn. Ja'm coneixeràn! *(Entren per la porta número 4, Rita, Bertràn y el càmalich.)*

RITA. *(A Bertràn, que privantli el pas s'ha deturat.)* Que li han donat adormideres a vostè?

BER. Adormi què?

RITA. *(Donantli una empenta.)* Que vagi en nom de Déu!

DIEGO. *(A Rita.)* Còm se diu, vostè?

RITA. A mi'm diuhen tú.

DIEGO. *(Trayentse una bossa de seda.)* Donchs, dóna això a n'aquell home. *(Li entrega una moneda de plata. Rita la entrega al camàlich, aquest se la mira, se la frega pels cabells, se la torna a mirar, y després de fer una cortesía, surt pel foro.)*

RITA. *(A Bertràn.)* Y tú, què esperes?

BER. M'esperava, per si decàs.

DIEGO. *(Ab serietat.)* Ja te'n pots anar; ja te'n pots anar. *(Surt Bertràn butsinant.)*

ESCENA V

IRENE, PAQUITA, RITA *y* DIEGO

RITA. *(A Diego.)* Què li ha semblat a n'el senyor aquella pica pera l'aygua beneyta?

DIEGO. *(Ab cert mal modo.)* Lo mateix que t'ha semblat a tú!

RITA. *(Ab intenció, ressentida pel xasco.)* Es que potser el senyor no s'hi ha ficsat en que es tota de cristall, per davant y per darrera, y que fins té el foradet a dalt de tot pera passarhi una cint o lo que sigui, pera poderla penjar.

DIEGO *(Cremat.)* Ja ho he vist; ja ho he vist!

RITA. *(Recargolant les paraules.)* Jo ho deya, perque com que'l senyor a la seva edat ja deu tenir la vista un xich cansada...

DIEGO. *(A Irene molt cremat.)* Qué es parenta de vostès, aquesta dòna?

RITA. Parenta, no senyor. No més soch la seva minyona.

IRENE. Com que fa tan temps que la tenim y es tan bona noya...

PAQUI. Y que'ns porta tanta voluntat com si fos de la familia!

DIEGO. Diguinli que no fassi compliments, que no's molesti, que quan vulgui ja se'n pot anar.

IRENE. Mira, Rita, fés el favor d'emportarten tot això cap allí dintre.

(Rita dona alguna mala mirada a Diego, agafa la capsa.)

PAQUI. Qué encare no me'n puch anar, mamà?

IRENE. Qué t'hi punxen, aquí, per ventura?

PAQUI. Lo que'm punxa es la pols que tinch encastada a les mans y a la cara!

IRENE. Vés, vés, filla meva, que no vuy que pateixis! Vés a rentarte les mans y la cara, y torna desseguida.

PAQUI. Molt bé diu, mamà!

(Fa un petó a la galta y un altra a la mà dreta de Irene, y molt diligent surt per la porta número 4. Rita, ab la capsa va darrera de Paquita.

ESCENA VI

IRENE *y* DIEGO

IRENE. Ha vist, don Diego, si n'es d'asseada, l'angel del méu cor?

DIEGO. Com que això de la pols es una cosa tan molesta!

IRENE. Sobre tot ab aquestes calors.

DIEGO. Donchs no fassi cumpliments, donya Irene!

IRENE. Tampoch vé d'aquí, don Diego, tampoch vé de aquí! *(Pausa.)* Parlèm, parlèm dels nostres assumptes! Digui la veritat, don Diego. Eh que la noya sembla talment un angelet de aquells que pinten enlayre?

DIEGO. Si, senyora, si, té una gracia en el caminar, y una manera de moure el cosset y de moure els ulls, que's veu desseguida que tota ella es bondat, ignocencia y puresa.

IRENE. Si no ha tractat sinó monjes y a una servidora. D'això que'n diuhen picardía, ni menos sab que es, pobreta *(Pausa.)* Miri, de vegades me fa unes preguntes que cregui que tinch de fer molts esforsos perque no m'escapi el riure. Què'm va preguntar, què'm va preguntar l'altre dia? Calli, calli, que ja m'en recordo! Que còm es que'ls aucellets desseguida

que's piquen el menjar, ja fan lo que volen, y no creuhen per rès ni al pare ni a la mare? Vegi si vol més ignoscencia!

DIEGO. *(Capficat.)* Escolti, escolti! Ja la coneix ben bé a n'aquesta minyona que tenen?

IRENE. Ay, pobreta! Cregui que son ben bé tal pera qual. Ay, pobre criatura! Figuris que a l'edat de cinch anys se va quedar sense pare ni mare, y ara no més té un germà, qu'es a les Indies.

DIEGO. Cregui que això no es cap recomenació!

IRENE. Donchs miri, jo he sentit a dir que hi ha hagut noyes que s'han desbaratat perque han tingut pares mal cristians y mal parlats.

DIEGO. *(Ab molta serietat.)* Però n'hi ha moltes més que son bones noyes, perque, ab el bon exemple, les hi han ensenyat a serho els séus pares y les seves mares!

IRENE. Potser si, potser si que té rahó, vostè; però cregui que aquesta minyona no li ha de fer cap por, perque la tinch ben experimentada.

DIEGO. Val més axís! *(Ab molt interés.)* Però, en resúm, què hi diu la senyoreta Paquita en això del casament?

IRENE. Què vol que li digui, la criatura? Si, pobreta, ni menos sab que es això d'estimar als homes, y casarse, y tení fills, y...

DIEGO. Malo, malo, malo!

IRENE. Qué vol qu'ella li digui a la cara que està boja per vostè, que se li tiri a sobre, y que se'l menji a petóns y a abrassades?

DIEGO. Tampoch es axí, tampoch es axí! Cregui que no m'hi casaría pas si ella fos tan extremosa!

IRENE. No tingui cap por, don Diego, que jo ja ho sé de cert que la noya l'estima!

DIEO. *(Molt content.)* Qué li ha dit ella que m'estimava?

IRENE. Com si ho hagués dit! Que no veu que jo soch la seva mare y que les mares no s'equivoquen may? Totes en sabèm de llegir a la cara de les nostres filles!

DIEGO. Menos les que agafen el llibre cap per avall. Ja li dich jo que estèm ben frescos!

IRENE. Si vostè l'hagués sentida ahir vespre, no diría lo que diu!

DIEGO. *(Ab molt interès.)* Y, què deya? què deya la noya?

IRENE. Parlavem del jovent d'avuy en día, de lo desgraciades que son les noyes que, sense tenir cap esperiencia, se casen ab els jovenets que tampoch en tenen gens; y que'ls marits de certa edat, son molt més fidels a la seva dòna que'ls xixarel-los; les cuyden més, les mimen més y les respecten més

DIEGO *(Molt content.)* Això deya la noya?

IRENE. No, senyor, no! això ho deya una servidora!

DIEGO Es a dir que ella no deya rès?

IRENE. Però m'escoltava ab la boca oberta, y anava movent el cap com volent dir: y que'n té de rahó, mamà meva! *(Pausa.)* Si fins de tan moure'l cap, li va agafar sòn y se'm va adormir.

DIEGO. *(Arrufant el nas.)* No'ns precipitèm! no'ns precipitèm!

IRENE. Però, qué no veu que la noya està molt ben preparada? No li he contat poques ni gayres vegades lo felís que vareig ser jo ab el méu primer marit, que Déu l'hagi perdonat!

DIEGO. Y quina edat tenía aquest bon senyor?

IRENE. Cinquanta vuit de fets, però jo, a la noya, li he dit xeixanta.

DIEGO. Es que jo no'ls tinch xeixanta! cinquanta vuit y pico! Y quans ne tenía vostè quan se va casar ab aquest home?

IRENE Jo passava dels vint, més aviat vintiun, però a la noya li he dit setse!

DIEGO. Però al menos es veritat que ab aquest primer marit varen ser tan felissos?

IRENE. Si, senyor, que vaig ser felís, y això que ell era un home que tenía molt mal gènit, que sempre volía que's fes la seva.

DIEGO. Y va viure molt temps, aquest senyor?

IRENE. Un any y tres díes.

DIEGO. Còm s'entén?

IRENE. Vuy dir que'l nostre matrimoni va durar un any y tres díes! *(Pausa.)* Que no veu que tot lo sant día estava tossint y a la nit no se'l podía aguantar? Y això que l'un dormía a Sant Pere y una servidora dormía a Sant Pau.

DIEGO. Però, quina malaltía tenía aquest home?

IRENE. Patía d'ofech, que el cor li feya un sup, sup, que semblava una manxa. *(Pausa.)* Però ell no'n va pas morir d'això de l'ofech.

DIEGO. Donchs, de què va morir?

IRENE. D'una perdigonada al mitj del clatell, que sense volerho fer, li va clavar un company d'oficina, un día que varen anar a cassar als *montes de Toledo* A n'aquest company, que era mitj cego, lo varen portar près a Madrit, però jo'l vareig perdonar perque'm va fer llàstima y perque tampoch n'hauría tret rès, perque tenía la paga embargada per tota la vida. Va pagar la caixa, l'enterro y una missa, y encare gracies. *(Pausa.)* Una servidora'n va tenir la culpa d'aquella desgracia, perque, com que'l méu marit sempre feya lo contrari de lo que jo li aconsellava, jo li vaig dir que hi anés y que hi anés, ben creguda de que axís no hi aniría, però aquella vegada'm va sortir malament, perque a la *cuenta* ell m'ho va coneixe que lo que jo volía era que no hi anés a la cassera.

DIEGO. Y va patir gayre, el pobre senyor?

IRENE. No li sabría dir, perque quan una servidora va arrivar a Toledo, al veure aquell clatell que semblava un sedàs, es a dir, un garbell, vareig agafar una basca y no vaig tornà ab mi fins que ell va ser ben mort.

DIEGO. No hi va tenir cap fill, vostè?

IRENE. Precisament ab ell, no senyor, no en vaig tenir ni un; però, quan una servidora's va casar per tercera vegada, allavores si que Nostre Senyor me'n va enviar una dotsena y mitja, peró no vaig poder salvar sinó aquesta noya, que per això l'estimo tant. *(Pausa.)* Encare que això dels fills porti tants disgustos, sobre tot quan son petits, cregui que ab aquells patarrells tant monos, ja ho paguen tot els angelets de les meves entranyes.

DIEGO. Si, senyora, si; encare que jo no n'hagi tingut cap, sempre m'han agradat les criatures. Sempre ho he dit, que de tantes y tantes coses ad-

mirables que ha fet Nostre Senyor, una de les més belles es això d'aquesta rialleta tan graciosa que ha concedit a les criatures perque puguin manifestar el séu agrahiment a tots els que'ls acaricien y els atenen. *(Pausa.)* Si no fos això, com que només les cuydaríen les persones que tenen obligació de cuydarles, se'n salvaríen molt poques de criatures.

IRENE *(Molt entussiasmada.)* Vostè serà un pare que ni fet esprés! Vol que cridi a la noya?

DIEGO Si, senyora, sí, ja la pot cridar, que axís jo sabré de cert lo que ella pensa.

IRENE Paquita! Paquita! Paquita!

ESCENA VII

IRENE, PAQUITA *y* DIEGO

(Entra Paquita per la porta número 4.)

PAQUI. Què'm crida, mamà?

IRENE. Vinam aquí, filla meva, vinam aquí! *(Per indicació d'Irene, Paquita s'asseu entre ella y Diego.)* Còntali, còntali a n'aquest senyor lo que t'han dit les monjes.

PAQUI. M'han dit, m'han dit que sobre tot que mengi forsa.

IRENE. Però, què més t'han dit?

PAQUI. M'han dit, m'han dit que mentres durin aquestes calors que no vagi gayre pe'l sol.

DIEGO. D'això de que vostè pensi en casarse, què hi diuhen elles?

IRENE. Com que comprenen que es per el séu bé.

DIEGO. Fassim el favor de deixar enrahonar a la noya!

IRENE. Esplica a don Diego lo que t'han encarregat les monjes!

PAQUI. Ah! Donchs m'han encarregat que'm cuydi forsa, que vagi ab molt cuydado ab les pulmoníes y que l'estimi a vostè com si fós el méu segón pare

IRENE. *(Molt satisfeta.)* Veu com es lo que jo li deya!

PAQUI. Si, senyor, si, totes les monjes y sobre tot la *Madre* Superiora m'ho han encarregat molt que jo a vostè... dallonses.

DIEGO. Però, què entén vostè per dallonses?

IRENE. Ay, ay! que l'estimi forsa y que... daxonses.

DIEGO (*Apart.*) Aquets *daxonses* y aquets *dallonses* no 'm fan gens de goig.

IRENE. No es veritat que tú l'estimaràs dalló més, filla meva?

PAQUI. Si vostè m'ho mana, si senyora! Ja me'n dech poder anar ara, ja dech estar llesta!

DIEGO. (*Apart*) Jo si que estich ben llest!

IRENE. No en fassi cas, don Diego, de que la noya no estigui may quieta en lloch, que es un balluguet, feta y pastada a la seva avia, que ja li vaig ensenyar el retrat a vostè, que'l varem fer fer per enviarlo a n'el oncle quan el varen fer bisbe de Mechoacar, però que pobret no hi va poder a rivar a Mechoacar, perque a la *cuenta* el barco se va enfonsar al mitj del mar. (*Pausa.*) Ay, senyor, sembla que era ahir, y per santa Ursula farà deu anys, que la noya y una servidora li varem bessar l'anell que costava un grapat d'unses y que també dèu esser en el fons del mar! (*Ploriquejant.*) Miri, no més que de parlar d'aquest sant baró, ja'm venen les llàgrimes als ulls, perque cregui que en ell hauríem tingut un apoyo sempre que haguessim passat necessitats, que ell era un home que no tenía rès séu.

PAQUI. (*Esquivantse les mosques.*) Quines mosques més atormentoses!

IRENE. Si, senyor, si, tothom ho va dir que un día o altre el faríen Sant! Quan se va saber la seva mort potser no's va parlar de rès més tota aquella setmana.

DIEGO. Y ara ningú se'n deu recordar?

IRENE. Tan com ningú, si senyor, que hi ha un cosí séu que es del mateix Zamora, que està escribint la seva historia.

DIEGO. Y la va publicant?

IRENE. Encara no, perque l'home no té medis. Y això que a la *cuenta* ja'n té nou tomos escrits y posats en net y tot, que una servidora ja'ls hi ha sentit llegir. (*Pausa.*) En aquets nou tomos hi ha els nou primers anys de la vida d'aquest sant!

DIEGO. Per cada any un tomo!

IRENE. Això mateix! Nou tomos, nou anys.

DIEGO. Y quans en va viure el difunt?

IRENE. Setanta nou y pico, y quan se va embarcar encara tenía salut pera vendre. *(Molt convensuda.)* No veu que de petit se va quedar sense pare ni mare y no tenía germans perque era fill únich; l'home no va passar els disgustos que passèm els que tením afeccións y això va fer que ell sempre gastés salut y bon humor per poder contar *chascarrillos* a tots els que'l anaven a veure.

PAQUI. No sé que'ls faría a n'aquestes mosques! Mamà, déiximen anar, que no puch més!

IRENE. Ja'ns en anirèm, filla meva; ja'ns en anirèm!

DIEGO. Per mi no estiguin, donya Irene, que prou temps que'ns queda per'acabar de lligar caps. *(Apart.)* Ho deslligarlos!

ESCENA VIII

Els mateixos y SIMÓN

SIMON. *(Entrant pel foro.)* Qué's pot entrar, don Diego?

DIEGO. Entra, Simón, entra.

SIMON. Aquí fora hi ha el majoral

DIEGO. Dígali que hi vaig desseguida. *(Simón se dirigeix al foro.)* Escolta, Simón! Pòrtam el sombrero y el bastó que aniré a estirar les cames a veure si agafo una mica de gana, que no en tinch gens Y si'm veuhen, que'm vegin, que jo ja no puch més. *(Surt Simón per la porta número 1.)*

IRENE. Sab per qué no té gana, don Diego? Perque'ls guissos d'aquest hostal no son per un paladar com el séu.

DIEGO. Potser si que es això! *(Pausa.)* Si li sembla donya Irene, demà, a primera hora, cap a Madrit falta gent.

PAQUI. *(Molt contrariada. Apart.)* Demà a primera hora? Ay, pobre de mi!

SIMON. *(Entra per la porta número 1 portant el sombrero y el bastó de don Diego a la mà.)* Si es servit,

DIEGO Sab què faré? Diré al majoral que vingui a despertarnos a les cinch, per poder marxar a les sis.

IRENE. Pera nosaltres que no's molesti el majoral, que tan la noya, com una servidora, sempre'ns hi llevèm a primera hora. *(Pausa.)* Però, per lo que pugui ser, val mes que'ns cridin, val més que'ns cridin. *(Aixecantse.)* Ab el séu permís, me'n aniré a rentarme la care y les mans, que ja no puch aguantar més.

DIEGO Vagi, vagi, donya Irene, que ja es hora.

IRENE. *(A Paquita que ja es davant de la porta número 4.)* Paquita! Paquita! Còm es que a don Diego no li fas aquella cortesía a la francesa, que't varen ensenyar en el convent? *(Paquita fa la cortesía a la francesa y surt per la porta número 4.)* No es veritat que es una monada? Passihobé, don Diego! passihobé.

DIEGO. Fins a després, donya Irene! *(Surt Irene per la porta número 4.)*

ESCENA IX

DIEGO *y* SIMÓN

DIEGO. Què hi dius a tot això, Simón?

SIMON. Què vol que digui jo, pobre de mi?

DIEGO. Què t'ha semblat a tu, la noya?

SIMON. Que si senyor!... Que de guapa n'es molt!

DIEGO. *(Entussiasmat.)* Potser a Madrit no n'hi ha cap que ho siguí tant!

SIMON. A Madrit, no senyor!

DIEGO. *(Cremantsi una mica.)* Qué vols dir que fòra de Madrit n'hi ha de més guapes?

SIMON. No li sabría dir, perque un servidor no les ha vist a les altres.

DIEGO. Què més pot tenir una dòna que ella no tingui?

SIMON Això si que tampoch li sabría dir un servidor.

DIEGO. *(Malt convensut.)* Però tu no troves que es una noya pera fer felís a qualsevol home?

SIMON. Si decàs son les dònes guapes les que fan la felicitat del séu home, si senyor que té rahó vostè.

DIEGO. (*Una mica cremat.*) No sé si es que no me entens o no'm vols entendre!

SIMON. Pobre de mi que no l'entengués! N'hauría de ser molt de tonto.

DIEGO. (*Ab carinyo.*) Veyam, tu que faríes en el méu lloch?

SIMON. (*Molt decidit.*) M'hi casaría tot seguit!

DIEGO. (*Molt satisfet.*) Are, are discorres com un home!

SIMON. Si, senyor, sí, que m'hi casaría!

DIEGO. (*Molt satisfet.*) Me'n alegro molt de que tu, que'ts un home d'enteniment, aprobis el méu plan.

SIMON. Jo no he dit rès d'això!

DIEGO. Donchs, per què has dit que en el méu lloch tu t'hi casaríes?

SIMON. En el lloch de vostè, si senyor!

DIEGO. (*Cada vegada més cremat.*) Qui t'entén a tu?

SIMON. Sab perque m'hi casaría jo, si'm trovés en el séu lloch?

DIEGO. Que sé jo!

SIMON. Perquè vostè està molt enamorat y els enamorats que l'agafen forta, no fan sinó lo que'ls mana el séu enamorament.

DIEGO. (*Molt cremat.*) Però, tu t'hi casaríes o no t'hi casaríes ab aquesta noya?

SIMON. (*Molt decidit.*) Jo, no senyor!

DIEGO. Però, per què?

SIMON. Perquè jo no n'estich enamorat!

DIEGO. (*Cremat y amohinat.*) Y si n'estiguessis?

SIMON. (*Molt decidit*) Tampoch m'hi casaría!

DIEGO. Però, per què?

SIMON. Perquè ella ab mi no s'hi voldría casar!

DIEGO. Y si tu fossis tan rich com jo, y estimessis a n'aquesta noya tan com jo l'estimo, tampoch t'hi casaríes?

SIMON. Si l'estimés de debò, de debò, no m'hi casaría de cap de les maneres.

DIEGO. Perque tu ets un poca solta. (*Decidit.*) Anèm, anèm a veure al majoral! (*Su ten pel foro Simón darrera de don Diego.*)

ESCENA X

CALAMOTXA *y* BERTRÀN. *Entren pel foro*

CALA. Es a dir que no hi ha quarto pel capità?

BER. Per ell no n'hi ha cap de quarto! No més està desocupat el número tretze que ningú el vol perque es tan estret y tan fosch, y perque diuhen que porta desgracia. Quedisel vostè el quarto número tretze!

CALA. Tantes gracies, home, tantes gracies! D'allò tan remenut en dius un quarto? Si ab prou feynes arriba a xavo! Ahont vas ab aquell catre que no mes hi pot geure que la meytat de la persona?

BER. Encare es més curt el que jo tinch, però jo hi dormo dallò més bé. Com que jo m'hi arronso!

CALA. Però com que jo m'hi estiro! Tu veste arronsant que ja veuràs lo que't passarà! No t'arronsis, home, no t'arronsis! Lo que has de fer es donarme un altra quarto!

BER. Encara que n'hi hagués, jo no en puch donar perque soch persona manada.

CALA. Donchs digues al teu amo que me'l dongui.

BER. Es que l'amo are no hi es.

CALA. Allavores, digaho a la mestressa.

BER. Tampoch hi es la mestressa. Se va morir l'any passat per carnestoltes!

CALA. Tu si que ho ets un carnestoltes! Vés, vés home, que no hi tens rès que fer tu a n'aqui.

BER. Ni a baix tampoch, que ja l'he acabada jo la feyna!

CALA. Ja que no tens rès que fer, vèsten al quarto número 13 a esquivar totes les mosques, que ja't dich jo que t'hi podràs entretenir.

BER Y are? Tothom m'hi fa anar a esquivar mosques!

CALA. Com que no ets bò per rès més! (*Ab imperi.*) Apa, home, apa! (*Agafant a Bertràn pel bras.*) Qué no m'has sentit?

BER. (*Gratantse el bras adolorit.*) Ja hi vaig, home ja hi vaig!

CALA. Apa! apa! (*Calamotxa acompanya a Bertràn fins al foro. Surt Bertràn.)*

ESCENA XI

CALAMOTXA *y tot seguit* RITA

CALA. (*Tot sol.*) Ja ho es d'arronsat aquest xicot, y per mor d'això del catre s'anirà arronsant fins que no'n quedarà rès. (*Pausa*) De dormir, si que dormiré! Com que de tan trotar y tan galopar tinch tots els ossos enmatxucats y tot el cervell tan regirat, em sembla que encare que totes les bestioles me piquin a la mateixa hora, lo que es de despertarme no'm despertaré pas. (*Entra Rita per la porta número 4 y es dirigeix al foro.*) Salero! Salero!

RITA. No me'n dich pas jo de salero, que'm diuhen Rita! (*Al girarse s'adona de que el que li parla es Calamotxa.*) Y are? Ahont va per aquestes terres?

CALA. Vostè'n te la culpa de que no l'hagi coneguda desseguida. Com que té aquestos ulls que enlluhernen!

RITA. (*Somrient.*) Sempre serà'l mateix!

CALA. Que tinch de sé el mateix! Veu, ahir era un home per tot lo que fos, y are no més soch un trist ninot que casi no's pot tenir dret. El capità si que està com si tal cosa! A la *cuenta* deu ser de fil ferro y tot d'una pessa!

RITA. (*Ab molt interès*) Y còm han vingut ell y vostè?

CALA. Hem vingut a caball, però'm sembla que pobres besties no hi tornaràn pas a Saragossa.

RITA. Per què no hi tornaràn?

CALA. Perque l'un s'ha reventat y l'altre també.

RITA. Còm es que no ha vingut aquí el senyoret?

CALA. M'ha enviat a mi d'avansada. Ell, are com are, es a la *Casa de comidas* d'aqui el davant. No ha vingut a posar aqui, perque en aquest hostal no hi ha més quarto desocupat que el número 13, que es el més dolent de la casa y me l'he hagut de quedar jo.

RITA. Eh que si que està molt enamorat de la senyoreta?

CALA. En tota la meva vida no he trovat may cap home que ho estés tant. No fa pas rès més que estar enamorat. De día y de nit! Quan està despert, no més parla que de la seva Paquita; quan s'en va al llit no's pot adormir pensant en ella; quan la sòn el rendeix, la somnía a n'ella; y casi sempre's desperta, perque sempre somnía que li prenen y que ell els mata a tots, y que després el fiquen a la presó, y que ella ni a tiros no's mou del séu costat.

RITA. (*Entussiasmada.*) Això, això es estimar! Fassim un favor! Tornimho a esplicar tot això tan bonich de quan ell els mata a tots, y ella el va veure a la presó, y s'abrassa ab ell, y la justicia no'ls pot separar. (*Pausa.*) Quina alegría que tindrà la senyoreta quan jo li expliqui a n'ella tot això. Digui, digui!

CALA. Y que me'n donaría de feyna, mare meva, si ho hagués de tornar a esplicar! (*Pausa.*) Lo que pot assegurar a la senyoreta es que aquell minyó que ensenyen a Teruel, a la Iglesia de Sant Pere, era un *don nadie*, al costat del méu senyoret.

RITA. Quin jove vol dir?

CALA. Aquell que està disecat al costat de la seva promesa.

RITA. Ja sé de qui parla, d'aquells dos enamorats de Teruel que l'un se va morir primer y l'altre se va morir després.

CALA. Justa la fusta! A n'ell li deyen... li deyen... Ho tinch al cap de la llengua, però are no me'n recordo. (*Molt decidit.*) Ella si que ho sé com se deya! Ella's deya... es deya... (*Cremantshi.*) Té, are tampoch me'n recordo y també ho tinch al cap de la llengua! Ja veurà, no'ns hi encaparrèm que ja ho diu el ditxo: Déu nos en guart d'un ja està fet! (*Pausa.*) Digui, digui! Què hi ha vingut a fer la senyoreta aquí a Alcalà?

RITA. Ella, pobreta, no hi ha pas vingut, que li han fet venir! Com que donya Irene no fa sinó lo

que'l vell li mana, perque com que l'ha socorreguda moltes vegades...

CALA (*Cremantshi molt.*) Donchs, allavores que s'hi casi ella!

RITA. Si es lo que jo dich! Ja que son tal pera qual...

CALA. Y quina especie de senyor es, ell?

RITA. Es d'una especie que ja ha passat de moda. Es un senyor que tira per difunt. (*S'adona de que va entrar Paquita per la porta número 4.*) Calli, calli, que are es aqui la senyoreta.

ESCENA ÚLTIMA

Els mateixos y PAQUITA

PAQUI. Qüè hi ha de nou, Rita?

RITA. (*Tan contenta com pugui.*) Qué no sab lo que passa?

PAQUI. Bé prou que m'ho afiguro! Qüe don Carles no ha pogut venir.

RITA. (*Mostrantli a Calamotxa.*) Qué ja es aquí a Alcalà.

PAQUI. De veres, ja es aqui?

CALA. Si, senyora; si senyora! Y que hi es de *cuerpo entero.*

PAQUI Y està ben bò, ben bò?

CALA. Ab més salut que tothom, y disposat a barallarse ab tothom pera defensarla a vostè!

PAQUI. (*Plegant les mans y mirant al cel.*) Ay, gracies a Déu!

TELÓ

ACTE SEGÓN

La mateixa decoració que en l'acte primer. L'escena no més ab la claror necessaria perque el públich vegi y distingeixi els personatjes.

ESCENA PRIMERA

PAQUITA *y* IRENE *tot seguit*

(Al aixecarse el teló, Paquita, que està al foro, se gira de cara al públich y se dirigeix al primer terme.)

PAQUI. *(Sola. Ab gran inquietut.)* Ab quina ansia tan gran estich jo, are! *(Pausa curta.)* Què'm passarà, verge Santa, quan torni a veure al méu Carles? *(Altre pausa.)* Si fins tinch por de que la mateixa alegría'm trastorni y de que me agafi un travall. *(Altre pausa.)* Y la pobre de la meva mamà que'm diu beneyta! Beneyta! Com que ella's figura que soch una criatura tan ignocent, que ni menos sé lo qu'es això de estimar de veres. Y que poch s'ho pensa que lo que jo sento per aquest home, no es tan sols enamorament, sinó un altre cosa, que si no'n diuhen bojería, no sé quin nom li donen.

IRENE. *(Desde la porta número 4.)* Paquita! Paquita!

PAQUI. Soch aquí, mamà, soch aqui.

IRENE. *(Ja en escena.)* Y què hi fas tota sola?

PAQUI. No feya rès, mamà.

IRENE. Bé prou que ho sé lo que feyes! Massa que't coneix la teva mare! Ja ho sé, ja ho sé jo com acabarà tot això!

PAQUI. Nostre Senyor, si que ho sab!

IRENE. Ell es el que't castigarà a tu per no haver cregut a la teva mare, que no ha viscut sinó per tu y que desde que ets en el mon no pensa més que en la teva felicitat! De tu si que no hauría dit may!

PAQUI. Si jo ja l'estimo, mamà.

IRENE. Vaya una estimació! Si m'estimessis, no despreciaríes a don Diego.

PAQUI. Si jo no desprecio a ningú!

IRENE. Donchs perque no t'hi cases?

PAQUI. Perque al cor no se'l goberna!

IRENE. Que no te'n senti a parlar més d'això del cor! Què sabs, tu? què sabs tu d'aquixes ximpleríes, criatura?

PAQUI. Ximpleríes? *(Apart.)*

IRENE. Lo que't dich, es que sembla mentida que siguis filla meva.

PAQUI. Però per què?

IRENE. Perque si a mi, a la teva edat, se m'hagués presentat un partit com aquest, no m'hauría hagut de burxar ningú; aclucada d'ulls l'hauría arreplegat desseguida. Fins a peu coix hauría anat a l'iglesia!

PAQUI. Però si a mi el cor me diu que casantme ab don Diego fora molt desgraciada!

IRENE. *(Cremantshi.)* Y a quí has de creure tu, al teu cor o a la teva mare? Ves qui parla de cor! Si ni menos sabs a quin lloch el tenim!

PAQUI. Bueno, per això no'm renyi.

IRENE. No't renyo pas, filla meva! *(Pausa.)* Creume a a mi; no hi juguis ab don Diego, perque encare que's coneix que es un senyor que té molta paciencia, també podría ser que se li acabés y que'ns enviés a passejar a tu y a mi.

PAQUI. No hi jugo pas, jo, ab don Diego!

IRENE. Com que tu ets tan criatura, no pots arrivar a compendre la gran sort que hem tingut, de que un senyor, que fins te terres a l'Habana,

fes el favor d'enamorarse de tu. *(Enternintse)* Sabs ahont fora jo, si no hagués sigut ell? Morta y sepultada, filla meva! Y ves què hi faríes tu en aquest mon, sense pare ni mare y sense saber de que fer mànegues? *(Pausa.)* Jo tot t'ho dich pel teu bé! Potser no se'n trobaría cap de noya pobre avuy en día, que un partit com aquest no l'arreplegués a mans besades. *(Pausa.)* Y que Nostre Senyor et podría castigar! Una ganga tan grossa com aquesta, no l'has pas guanyada tu ab la teva guapesa ni jo ab el méu espavilament! Cregues, que si decàs, ho deuràs tot a la teva tía monje y a la Madre Candelaria, y a la Madre Soletat y a la Madre Circunsición, que no fan sinó pregar per tu. Credros! salves! ave-maríes! y fins rosaris y trisagis ab la seva lletanía y tots aquells parenostres. *(Pausa.)* No ho troves que es lo que jo dich?

PAQUI. Què sé jo? No veu que soch tan criatura?

IRENE. *(Cremada.)* Hem sembla,'m sembla que succehirà lo que t'he dit, que don Diego acabarà la paciencia,'ns enviarà a passeig y que quan jo'l torni a cansar, em dirà que Déu m'ampari. Ay, pobres de nosaltres! *(Pausa.)* Ahont es are la Rita?

PAQUI. Si vostè l'ha enviada a portar aquella carta a casa del ordinari de Güadalajara.

IRENE. Però ja podría haver tornat de casa del ordinari.

PAQUI. Miri, aqui la tenim!

ESCENA II

Les mateixes y RITA

RITA. *(Entra pel foro ab un candelero encès a cada mà.)* Santa nit tinguin!

IRENE. Ay, gracies a Déu! Ja'm pensava que t'havíes perdut.

RITA. Primer de tot, he anat a casa de l'ordinari de Guadalajara a portar la carta per les monjes. Després, com que a vostè,'l tuf de la llumane-

ra li fa venir migranya, li he comprat aquestes dugues candeles.

IRENE. Y què t'han dit a casa del ordinari?

RITA. Que la carta sortirà a la matinada y que a n'el convent la rebríen demà mateix sens falta.

IRENE. Donchs aixís encare tindré temps pera escriuren un'altra.

PAQUI. Un'altra carta?

IRENE. Per tornar a encarregar a les monjes que sobre tot que'ns encomanin a Déu. Que apretin, que apretin, que la cosa està que bufa! *(Agafa un dels dos llums y surt per la porta número 4.)*

ESCENA III

PAQUITA *y* RITA

RITA. *(Acostantse tan com pugui a Paquita.)* Ja l'he vist! Ja l'he vist!

PAQUI. Y còm està?

RITA. Com un pom de flors d'aquelles tan boniques!

PAQUI. Y què t'ha dit?

RITA. Qué venia desseguida! Hem quedat en que ell faría està en Calamocha abaix, y que mentres ell y vostè enrahonaríen, jo entetindría a la seva mamà.

PAQUI. No es veritat que n'es molt de guapo?

RITA. De guapo si, senyora, però m'ha semblat que era una mica massa serio.

PAQUI. Per què ho dius això?

RITA. Perque quan jo li he dit que la robés a vostè, y que'm fés robar a mi pe'l seu assistent...

PAQUI. *(Molt cremada.)* Què dius, are? Y què t'ha contestat ell?

RITA. Qué jo era una ximple! que ell no fora capàs de robarla a vostè, y que vostè primer se moriría que deixarse robar per ell ni per ningú.

PAQUI. Aquest home si que'm coneix!

RITA. Si per això ho he fet jo! Per probarlo a n'ell! Sab lo que m'ha dit? Que per vostè fins està disposat a perdre la seva carrera!

PAQUI. No m'ho havía jurat poques vegades que per

mi ho faría tot, encare que li hagués de costar la vida!

RITA. Com que ell sense vostè tampoch hi faría rès en aquest mon!

PAQUI. Es que jo sense ell també'm moriría!

ESCENA IV

Les mateixes, CARLES *y* BERTRÀN

CAR. *(Apareix d'improvist pel foro acompanyat de Bertràn.)* Donchs, aquí'm té, que jo no ho vuy pas que's mori!

PAQUI. *(Tan emocionada com pugui.)* Carles! Carles!

RITA. *(A Bertràn.)* Y què hi fas tú aquí?

BER M'esperava per si decàs! Qué ja m'en puch anar?

RITA *(Cremantshi.)* Si, home, si; vés en nom de Déu!

BER. Donchs si m'han de menester ja'm cridaràn, si decàs. *(Surt pel foro molt a poch a poch.)*

RITA Enrahonin, enrahonin vostès, que jo ja estaré alerta! *(Surt per la porta número 4, però de tan en tan treu'l cap.)*

CAR. Contimho tot, Paquita, contimho! Com es que l'he trovada tan trista?

PAQUI. No ho estich pas ara de trista.

CAR. Però ho ha estat molt, diguim la veritat!

PAQUI. Perquè tenía por de que vostè no vingués!

CAR. Dubtava de mi, Paquita?

PAQUI. Això may!

CAR. *(Ab gran convenciment)* Per malalt que hagués estat també hauría vingut! *(Ab gran entussiasme.)* Vostè no ho sab tot lo que jo l'estimo!

PAQUI. *(També ab gran entussiasme.)* Tan com jo a vostè!

CAR. Y encara tenía por de que, dihentme lo que'm diu a la seva carta, jo no volés al seu costat? *(Molt entussiasmat.)* Per els que s'estimen com ens estimèm nosaltres dos, no n'hi ha de distancies; l'amor quan es amor veritable com el nostre, fins atravessa els mars per grans que siguin.

PAQUI. Si senyor, si!

CAR. Animis, Paquita, animis, que, cregui, que ho necessito molt veurela ab la cara ben alegre.

PAQUI. Si ara ja hi estich d'alegre! Abans de venir vostè si que estava mitj morta.

CAR. Però quí es aquest home que li ha cercat la seva mamà? Ha d'esser molt dolent! Molt dolent!

PAQUI. No, senyor, no, no ho es pas de dolent! Si ell pensa casarse ab mi, es perque la mamà li ha fet creure que jo'l podría arribar a estimar.

CAR. *(Molt decidit.)* Allavores es la seva mamà la que es dolenta!

PAQUI. Ay, pobre mamà! Ella si que tot ho fa pel méu bé! Com que ella no'm coneix, fins creu posible que jo fos felís casantme ab un home que no té sino riqueses y que no té rès més.

CAR. *(Entusiasmat.)* Qué m'agrada! Qué m'agrada sentirla!

PAQUI. Sab lo que sempre'm diu la mamà? Que te la seguretat de que aquest home està ben boig per mi!

CAR. Vaya una gracia! Això no vol dir rès! De vostè s'en enamorarà tothom que la conegui! *(Pausa.)* Calli, calli, que ja sé com ho arreglarèm tot això! No es pas un qualsevol aquest home?

PAQUI. No, senyor, no; molt al contrari, es un senyor molt conforme y molt distingit.

CAR. *(Molt satisfet.)* Aixís estèm d'enhorabona! Desafiantlo estèm en paus!

PAQUI. *(Esgarrifada.)* Ay, Déu nos en guart y María Santíssima! Qué no veu que si vostè anés a exposar la seva vida, me moriría jo?

CAR. No tingui cap por, que jo li asseguro que'l mataré!

PAQUI. Vostè que es tan valent y generós, matarà a un pobre vell de xeixanta anys?

CAR. *(Contrariat.)* Xeixanta anys?

PAQUI Sino'ls té, no se'n deu faltar gayre! *(Pausa.)* Me promet que no hi pensarà més en això del desafío?

CAR. *(Molt decidit.)* Li prometo! Però vostè també

m'ha de prometre que serà meva y de ningú més!

PAQUI. *(Encare més decidida.)* Li prometo! Y fins li juro y tot!

RITA. *(Entrant molt depressa.)* Senyoreta, senyoreta! que la seva mamà ja ha acabat la carta.

PAQUI. *(Molt alarmada.)* Vàgisen! Vàgisen, Carles, per amor de Déu!

CAR. Que me'n vagi sense arrivar a coneixer el méu rival?

PAQUI. Si no ho es pas un rival! Que no hi té fè, vostè, ab mi?

CAR. *(Ab tota l'ànima.)* Creyent tan en Déu, vol que no cregui ab els angelets?

IRENE. *(Sentintse que la veu surt de la porta número 4.)* Paquita! Paquita! Paquita!

PAQUI. *(Anantsen.)* Ja'ns veurèm! Ja'ns veurèm!

CAR. Adeu, vida meva! Que descansi forsa.

PAQUI. Qué descansarà, vostè?

CAR. Còm vol que descansi?

PAQUI. Dònchs jo tampoch. *(Surt corrents per la porta número 4.)*

ESCENA V

CARLES *y tot seguit* CALAMOTXA

CAR. *(Sol. Després de passejarse molt inquiet.)* Que la casaràn ab un altre? Que la sacrificaràn? Que la mataràn? *(Pausa.)* Podràn juntar el cel y la terra, però robarme la meva Paquita, això no que no podrà ser! *(Pausa.)* Per casarla ab un home de xeixanta anys, que no més es molt rich, val més que la sepultin en el fons del mar, que es ahont n'hi ha més de riqueses.

CALA. *(Entrant pel foro.)* Ja tením el sopar a punt, *mi capitàn.* Tením mitj cabrit, que sembla tot un, tením tota una plata de creixens que enamora, ben nets, ben escorreguts y ben amanits per aquestes mans, que no me les vendría per cap diner. Y fins tením pa del més blanch y ví del més vermell!

CAR. Y ahont s'ha de donar aquesta funció?

CALA. Al cap de vall del pati, dessota del emparrat, que hi fa una estada d'angels!

CAR. Donchs, *andado*, que tan si tinch gana com sinó'n tinch, menjaré una mica de cabrit, com aquell que pren medicina.

CALA. Y que això de l'aliment, es la millor de la medicina. A tots els que no s'hi volen curar, se'ls emporten cap al cementiri, tan si volen com si no volen. *(Surten tots dos pel foro. Calamotxa darrera de Carles.)*

ESCENA VI

IRENE, PAQUITA *y* RITA

(Entren totes tres y, Rita, que va darrera, porta una carta a la mà)

IRENE. Sobre tot, que surti demà, la carta, demà al dematí, sens falta, sens falta!

RITA. Perdi cuydado, qne ja ho encarregaré.

IRENE. Y que tornis desseguida que estiguis llesta y ens en anirèm a dormir, que demà'ns hem de llevar a punta de día!

RITA. Avants d'un quart soch aqui. *(Surt pel foro molt dil·ligent.)*

ESCENA VII

IRENE *y* PAQUITA

IRENE. Y bé, que t'ha semblat a tu la carta?

PAQUI. Que si, senyora; que estava molt bé.

IRENE. Ho dius d'una manera, que ningú ho endevinaría que's tracta nada menos, d'una carta, demanant a les monjes que preguin totes a Déu perque don Diego no se'n desdigui d'això del casament, es a dir, que's tracta nada menos, que de la teva felicitat definitiva. Definitiva!

PAQUI. Si, senyora, si; definitiva!

IRENE. No'm fassis enfadar, no'm fassis enfadar!

PAQUI. Donchs què vol que contesti?

IRENE. Com que ja sé de que vé tot això, filla meva!

Com que ja les he descobert les teves intencións! Que't penses, infelís, que no ho sé coneixe que fins t'ataca'ls nirvis que't parli de de don Diego? Prou que ho sé jo quins son els teus plans!

PAQUI *(Apart y molt espantada.)* Ay, pobre de mi!

IRENE. A mi'm vols enganyar, filla meva? Que no ho sabs que a picardía no hi ha qui'm guanyi?

PAQUI. Perdonim, mamà, que jo no he fet rès de mal!

IRENE. Potser si que't figuraves que les noyes podíen fer la seva santa voluntat sense el permís de la seva mare?

PAQUI. *(Apart)* Com ho pot haver sapigut?

IRENE. Lo que't dich, es que això que t'has ficat en el cap, ja cal que t'ho fassis baixar als peus. *(Ab molt imperi.)* Que no sents lo que't dich?

PAQUI. *(Molt humil.)* Si, senyora, si, que ho sento.

IRENE. *(Molt decidida.)* Lo que es el méu consentiment no'l tindràs pas! *(Cremantshi.)* Sabs per què fins are he callat? Perque he volgut experimentar fins a quin punt arrivaba la teva picardía.

PAQUI. *(Apart v tremolant.)* Qui li deu haver dit?

IRENE. *(Ab molta solemnitat.)* Recòrdat ben bé de lo qne't diu la teva mare: De monje no'n seràs, no'n seràs y no'n seràs! *(Ab molt imperi.)* Ho tens ben entès?

PAQUI. Si, senyora, si; que vostè no vol que de cap de les maneres que jo sigui monja!

IRENE. *(Molt decidida.)* Y que't juro que no ho seràs! *(Moviment de Paquita.)* Creuràs a la teva mare? Eh que no seràs monja?

PAQUI. No, senyora! No, senyora! *(Molt decida.)* Li juro!

IRENE. *(Molt satisfeta.)* Y que n'estich de contenta! Aixúgat les llàgrimes y vínam a fer un petó y una abrassada, filla meva.

PAQUI. Quines llàgrimes?

IRENE. Millor que no ploris. Sempre es més bona senyal. *(Obrint els brassos de bat a bat.)* Vínem aqui, vínem aqui, Paquita meva! *(Se fan moltes abrassades y molts petóns.)* Y quina alegría que tindrà don Diego quan ho sàpiga tot això.

ESCENA VIII

Les mateixes, DIEGO *y* SIMÓN *en el comensament*

(*Apareixen Diego y Simón en el foro.*)

IRENE. Mira, aqui'l tením.

DIEGO. Santa nit tinguen!

SIMON. Santa nit.

IRENE. Santa nit.

PAQUI. Santa nit.

(*Diego entrega a Simón el sombrero y el bastó. Surt Simón per la porta número 4.*)

IRENE. Segui, segui, don Diego, que deu estar molt cansat.

DIEGO. (*Després de asseures.*) No, senyora, no; no m'he cansat ni poch ni molt. Al sortir d'aqui, ja m'he topat ab el senyor rector de Santa María, que'l conech de quan ell era escolanet de San Francisco el Gran, y vulgues o no, m'ha fet anar a la rectoría. Allí m'ha ensenyat una pila de coses molt curioses, entre altres una llibrería que había sigut del gran Miquel Cervantes, que va neixer aquí a Alcalà. Després, també vulgues o no, m'ha fet pendre una xicra d'un xocolata que li fan exprés, ab uns secalls que també'ls hi fan expressament. Ah! y un vas d'aixerop de atzeroles que se'l fa ell mateix y que m'ha fet perdre la mica de gana que tenía (*Pausa.*) Y, què tal, què tal? què conten de bò, vostès?

IRENE. Jo, per are, molt bé, gracies a Déu?

DIEGO. Y la senyoreta Paquita?

PAQUI. Molt bé, gracies!

IRENE. Justament quan ha entrat, parlavem de vostè, don Diego.

DIEGO. (*Ab molt interès.*) Y què deyen? què deyen?

IRENE. Qué estèm d'enhorabona, veliaquí!

DIEGO. Y això?

IRENE. Que la noya m'ha promés que sería bona minyona! Fins m'ho ha jurat y tot que no ho sería de monja, que faría lo que jo li manés!

PAQUI. Si, senyora, si que ho he jurat que no sería monja!

DIEGO. *(Apart.)* Això may m'ha fet cap por! *(A Paquita.)* Es a dir que està decidida a casarse?

IRENE Què vol que contesti, si encare es tan criatura?

DIEGO No es tan criatura com tot això!

IRENE. Però si no més té setze anys, l'angel del méu cor!

DIEGO. Precisament en aquesta edat, quan les dònes s'enamoran, ho manifestan més de debò que quan ja son més grans, que allavores ja saben dissimular. *(Pausa curta.)* A la edat de setze anys el cor ja està format, y el cap no té encare tot el seu desenrotllo, que no l'arriva a tenir fins als trenta anys generalment. *(Pausa.)* Espliquis, Paquita, espliquis! Qué hi diu en això del nostre casament?

IRENE. Qué no n'hem de parlar més, veliaquí!

DIEGO. *(Cremantshi)* Vol fer el favor de deixar enrahonar a la noya?

IRENE. Digues, noya, digues!

PAQUI. Però si ja ho sab que jo faré tot lo que vostè em mani!

DIEGO. Si no's tracta de manarli rès, filla meva! *(Ab molt carinyo.)* En aquets assumptes, els pares que tenen enteniment may manan rès. Prenen informes, fan indicacións, donan consells, tot això si, però manar de cap de les maneres. *(Pausa.)* Desgraciats dels pares que en aquestes coses volen manar, lo que's diu manar, a les seves filles! Les desgracies que totalment venen després, aquets pares, que son els que 'n tenen la culpa, les han de plorar tota la seva vida *(Pausa y cada vegada ab més carinyo.)* Miri, Paquita! Jo no soch pas d'aquells homes que no saben veure els defectes que tenen. No m'en faig de ilusións! Bé prou que ho sé que la meva cara, a la meva edat, no ha de traurer de tino a cap dòna, però a pesar de tot això no crech tampoch que sigui absolutament imposible que una noya de bons sentiments y educada com l'han educat a vostè, me pugui arrivar a tenir aquell carinyo, que passant de l'amistat, se va acostant, acostant a lo que en dihem amor fins que hi arriba *(Pausa.)* Quan

succeheix tot això, els matrimonis casi sempre son felissos! Y, sab per què? Perque com que no hi hagut abans ilusións, no hi ha després desenganys!

IRENE Si senyor, si, totes les noyes que's casan molt enamorades, molt enamorades...

DIEGO. Me vol fer el favor, donya Irene, de deixarme acabar lo que estava dihent?

IRENE. Si precisament jo vaig ab vostè!

DIEGO. Me vol fer l'obsequi de deixarme anar tot sol? *(Sempre ab molt carinyo.)* Sobre tot parlim ab franquesa, Paquita! Vostè va viure a Madrit fins a l'edat de catorce anys.

IRENE. *(Com tirantse a sobre de don Diego.)* Però ni ara ni may ha sortit de casa sino per anar a missa y a les quaranta hores, y una servidora no s'ha separat may del séu costat.

DIEGO. Y anant a missa y a les quaranta hores, no va veurer may cap jovenet que se la mirés, sense que a vostè li sapigués greu.

IRENE. Y ara? Qué no li he dit que jo vaig anar al séu costat?

DIEGO. Es que anant vostè al séu costat varen poder mirar a la seva filla tots els que tenían vista, y ella va poder veure a tots los que se la mira-ven. Si en comptes d'anar vostè al séu costat, hagués anat al séu davant, allavores si que ningú l'hauría vist a n'ella, y ella hauría pogut veure als demés.

IRENE. Però, vostè creu que la meva filla es capàs de mirarse a cap home?

DIEGO. Capàs de mirarsel, si senyora, que per això li ha posat Nostre Senyor els ulls a la cara! *(Ab carinyo.)* Lo que jo li demano, Paquita, es que fassi el favor de dirme ab tota franquesa si vostè se'n ha adonat alguna vegada de que se la miressin.

IRENE *(Irritadissima.)* Ay, el méu fill del méu cor!

DIEGO. Miri, Paquita, que si vostè no'm parla lo que se en diu ab el cor a la mà, això podrà esser causa de que vostè sigui molt desgraciada, y que sense tenirhi jo cap culpa també'm fassi desgraciat a mí.

IRENE. (*Molt nerviosa.*) Me vol deixar enrahonar?

DIEGO. Ja enrahonarà desprès! Qué enrahoni primer la noya! Qué digui lo que senti, però sense apuntador!

IRENE. (*Molt tibada.*) Ella no enrahonarà fins que jo li mani!

DIEGO. Donchs fassim el favor de manarli, si es servida! Ella, ella es la que ha de contestar, perque *si decàs*, jo no'm tinch pas de casar ab vostè, sinó ab ella.

IRENE. (*Molt alterada.*) *Si decàs*; *si decàs?* Me sembla que vostè no's casarà ni ab ella ni ab mí! (*Ploriquejant.*) Y que'n va tenir de rahó'l padrí de la noya que es catedràtich de l'universitat de Salamanca, que no ho es pas un padrí sinó un pare, y això que no ha vist més a la Paquita desde el día que la varem cristianar. (*Pausa.*) No n'han vingut pochs ni gayres de salamanquins a Madrit a portarnos expresións del catedràtich, que diuhen que es el més sabi de Salamanca. De Salamanca!

DIEGO. Però a què vé tot això?

IRENE. Com que jo li vaig enviar una carta perque ell m'hi digués la seva, sobres del casament de la noya!

DIEGO. Y què va contestar el catedràtich?

IRENE. Una carta preciosíssima, però molt curta, y molt lacònica, perque a la cuenta tenía panellons.

DIEGO. (*Cremantshi.*) Però què deya la carta?

IRENE. Sab lo que deya? Que anessim ab molt cuydado perque ja ho diu el ditxo: «*Antes no te cases mira lo que haces.*» (*Cargolant les paraules.*) Que 'n volía dir de coses aquet *mira lo que haces.* (*Ab molt convenciment.*) Vegi si ha resultat un profeta com una casa! Vegi sinó ho ha endevinat de pe a pa tot lo que està succehint!

DIEGO. Però, què ha passat, senyora? Com es que se incomoda d'aquesta manera?

IRENE. No'm tinch d'incomodar, si vostè ab bones paraules vol venir a suposar que la noya es una qualsevol?

DIEGO. No he dit rès d'això, senyora. No he dit res dè això.

IRENE. Enrahona tú filla meva, que potser axís aquest senyor se tranquilisarà!

DIEGO. Cregui que estich molt més tranquil que vostè!

IRENE. Contesta, dòna, contesta!

PAQUI Què vol que digui, jo? Lo que'm sab greu, es que vostès s'enfadin.

DIEGO. (*Ab molt carinyo.*) No'ns enfadèm pas, filla meva! La seva mamà, ja ho sab que jo'ls aprecio!

IRENE. Jo no'n soch de desmemoriada, ni de desagrahida! A la noya li he dit més de mil vegades, que pobres de nosaltres sinó hagués sigut per vostè.

DIEGO. No'n parlèm, no'n parlèm d'aquestes coses, que lo que jo he fet per vostès, no val la pena. (*Pausa.*) Lo que jo he fet fins are, no significa rès al costat de lo que penso fer, d'aqui en endevant, perque la Paquita estigui ben contenta.

IRENE. (*Boja d'alegría*) Ho sents, noya? ho sents?

DIEGO. Lo que vuy, es que aquest casament no li porti ni el més petit disgust.

IRENE. L'altre día ho vaig dir a la noye, que això no ho es pas un casament, que es una rifa.

PAQUI. Com que jo soch una pobre!

DIEGO. Vostè una pobre? Que's pensa per ventura que son les riqueses l'adorno de les dònes? (*Entussiasmantshi.*) Ab les qualitats que té vostè, fins un trono d'or mereixería!

IRENE. (*També ab gran entussiasme*) Que no ho has sentit? Un trono d'or! Ho veus are si don Diego t'estima o no t'estima? Un trono d'or! Ves si en seràs de felís! (*Aixugantse les llàgrimes.*) Si ha sigut la taleya de tota la meva vida; que quan jo acluqui'ls ulls, la pugui veure a n'ella asseguda en un trono d'or. Eh que seràs bona minyona?

PAQUI. Si, senyora.

IRENE. Eh que m'estimaràs tota la vida?

PAQUI. Si, senyora.

IRENE. Eh que quan jo'm mori'm reseràs forses parenostres?

PAQUI. Per amor de Déu, no'm parli are de coses tristes.

IRENE. *(Aixecantse y ajudant a aixecarse a Paquita.)* Anèm, filla meva, anèm, que are ja ho hem dit tot, y hem quedat ben antesos.

DIEGO. Si, senyora, si; ben entesos. Jo encare tinch d'escriure quatre ratlles al méu apoderat de l'Habana, qu'avuy he llegit en el «Diari de avisos,» que sembla que tan mateix, d'aqui quatre o cinch díes, potser sortirà de Barcelona un barco de tres pals, que segóns com, potser hi arrivarà a aquelles terres.

IRENE. Santa nit tinga, don Diego, santa nit.

PAQUI. Santa nit tinguin.

DIEGO. Santa nit tinguin, santa nit tinguin. *(Surten Irene y Paquita per la porta número 4.)*

ESCENA IX

DIEGO *y* SIMÓN

DIEGO. Simón! Simón!

SIMON. *(Entrant per la porta número 1.)* Què mana, misenyor?

DIEGO. Escolta: que ja hi ha en el méu quarto tot lo necessari pera poder escriure?

SIMON. Si, senyor, si; a sobre de la seva taula hi ha de tot!

DIEGO. Y s'hi pot escriure ab la tinta que hi ha?

SIMON. Ab la que hi havía, no senyor!

DIEGO. Axís m'agrada, Simón, que siguis previsor. Desde que jo vaig pel mon, encare no he trovat ni un hostal que tingui tinta bona, ni regular, siquiera. A la *cuenta*, només en compren una vegada de tinta; y sempre més, vinafegirhi vinagre.

SIMON. Això quan no hi afegeixen aygua!

DIEGO. Escolta, escolta, Simón! Parlam ab franquesa. Per què t'ho figures que aquesta noya no'm pot estimar?

SIMON. Si jo no li he dit rès de tot això?

DIEGO. Això de que jo'm casi, tu m'ho aprobes o m'ho desaprobes?

SIMON. Ja veurà! Vostè té més cap que jo y també té més edat.

DIEGO. Però tu ets un home de molt enteniment; y que'm tens verdader afecte, n'estich ben segur.

SIMON. Això últim, si senyor, que es veritat.

DIEGO. Y lo primer també.

SIMON. Però, que no veu que jo no tinch estudis?

DIEGO. Però tens molt mon y tens bona vista per poderlo veure tal com es. *(Acostantse a Simón.)* Diguem la veritat. Tu t'hi casaríes o no t'hi casaríes?

SIMON. Això, segóns!

DIEGO. Esplicat, esplicat!

SIMON. Ja veurà, com que jo no he sentit a la noya!

DIEGO. (*Molt decidit.*) La noya diu que si, que si y que si!

SIMON. Vol que jo li parli ab franquesa don, Diego?

DIEGO. Si justament es lo que t'estich demanant!

SIMON. Donchs jo en el lloch de vostè averiguaría si aquest *si* el diu ella de tot cor, la senyoreta Paquita.

DIEGO. D'això ja n'estich ben segur!

SIMON. Donchs allavores estantne tan enamorat com n'està vostè, m'hi casaría aclucat d'ulls!

DIEGO. (*Abrassant a Simón.*) Ets un gran home Simón, ets un gran home!

SIMON. (*Ab molta serietat.*) Però si decàs arrivés a averiguar que aquest *sí* li fan dir a la forsa, allavores no m'hi casaría de cap de les maneres, no la voldría veure may més, y per distreurem, me'n aniría a corre mon, y fins me arrivaría a l'Habana a donar un vistasso als interessos.

DIEGO. No't disparis! No't disparis! Que no n'hi ha cap necessitat de que jo hi vagi a l'Habana. D'homes de bé com l'apoderat que jo hi tinch, no n'hi ha gayres! Vina, vina que m'encendràs el llum.

SIMON. Ja li he deixat encès sobre de la taula!

DIEGO. Donchs allavores ja te'n pots anar a dormir.

SIMON. Desseguida que agafi una mica de sòn me n'hi aniré. (*Acompanyant a don Diego fins a la porta número 1.*) Bona nit tinga! Que Déu li dongui bon sòn.

DIEGO. A mi, a tu y a tots! *(Mira a la porta número 4 y surt per la porta número 1.)*

ESCENA X

SIMÓN *y tot seguit* CALAMOTXA

SIMON. Malvinatje les dònes! Vetaquí un home que era ben felís, y desde que se m'ha enamorat, bona nit y bon'hora! Beu, en comptes de menjar; somnía, en comptes de dormir; y devegades sembla que no hi sigui tot. *(Pausa)* La noya no ho pot dir que *sí;* que estigui enamorada d'un home com don Diego. *(Cremantshi.)* De averiguarho, si jo m'ho posés al cap, es clar que ho averiguaría. Però encare que jo vegés y toqués que aquest *sí* li fan dir per força, tampoch en treuría rès, perque de cap manera podría convèncer a don Diego. *(Pausa)* Axís com el pitjor sor es el que no hi vol sentir, el pitjor cego es el que s'acluca d'ulls!

CALA. *(Entrant pel foro y molt sorprès.)* Ay batualisto! vostè per aquí, senyor Simón?

SIMON. Que s'ha de fer, home, que s'ha de fer?

CALA. Desde quan es aqui, vostè?

SIMON. *(Apart.)* Em vols fer cantar, tarambana? *(A Calamotxa.)* Ja't dich jo que ab aquestes calors, no dona gayre gust això de correr mon!

CALA. Es a dir que l'ha enviat el séu amo?

SIMON. Pots contar què ell ja ho sab que jo soch aquí.

CALA. Bé, home, bé; y quan me'n alegro de vèurel tant bò y tan sà!

SIMON. Tu si que fas una cara, que si't veuhen els enterramorts, pobre de tu.

CALA. No'n fassi cas de la cara d'avuy, perque això de venir de Saragossa a Alcalà, trotant y galopant...

SIMON. Es a dir que has arrivat avuy de Saragossa.

CALA. *(Apart.)* Batualisto! ja m'ha escapat!

SIMON. Y quan te n'hi entornes a Saragossa?

CALA. Miri, quan m'ho manin!

SIMON. Donchs, per què no dius que don Carles també hi es aqui?

CALA. Qué ho he dit jo que hi fos? *(Apart.)* Vaya un *pájaro*!

SIMON. Y, què tal, què tal? què diuhen a Saragossa?
CALA. Y qué conten a Madrit?
SIMON. Per are, tots bons! Y que hi fa molta calor a Saragossa?
CALA. Per tot arreu en fa prou!
SIMON. Y què tal don Carles? com està de salut?
CALA. També se'n queixa de la calor. Y què tal, don Diego?
SIMON. Don Diego, ray!
CALA Es clar que don Diego aqui no hi es pas!
SIMON. Qué no ho veus que no hi es aqui?

ESCENA XI

Els mateixos y BERTRÀN

BER. *(Entra pel foro y un cop ja es en el primer terme, diu:)* Que's pot entrar?
CALA. *(Cremat)* Que hi vens a fer tu, aquí?
BER. Es que'l cercava, perque digui a n'el capità que demà, a primera hora, en quedaràn tres de quartos desocupats. Demà al dematí a primera hora!
SIMON. *(Contrariat.)* Bueno, home, bueno!
BER. El número hu, el tres y el quatre, que son els millors de la casa. Com que se'n va don Diego y aquestes dugues senyores que son mare y filla...
CALA. *(Cremat.)* Ja te'n pots anar, animal, que ja li diré!
BER. Y are? Perquè m'has de dir animal?
CALA. Vésten, Bertràn, vésten! perque si no te'n vas, d'aquest òs que tens a l'esquena jo te'n faré dèu trossos. *(Empayta a Bertràn, que fuig pel foro depressa y corrents.)*
SIMON. *(Molt amohinat.)* Si que l'hem feta bona!

ESCENA XII

SIMÓN *y* CALAMOTXA

SIMON. Si que l'hem feta bona! Es a dir que don Carles es aqui a l'hostal?
CALA. Aqui a l'hostal, no, senyor, perque de quarto

per ell no n'hi havía cap. Ay, la mare, quan ell ho sàpiga qu'el séu oncle es aqui!

SIMON. Que hi ha vingut a fer don Carles a Alcalà?

CALA. Ja veurà, un servidor es persona manada! El s'ho sab lo que hi ha vingut a fer!

SIMON. Y tu no ho sabs, ximple, mes que ximple? No fassis el pagès ab mi, que encare hi perderíes. Que no sabs que don Carles a mi m'ho esplica tot, perque està molt segú de lo molt que jo l'estimo? *(Ab molt imperi.)* Qui es aquesta dòna que'l te boig?

BER. Jo no ho sé lo que es!

SIMON. *(Cremantshi.)* No't pregunto lo que es, sino qui es! No es pas casada?

CALA. Casada? Si es una noya com un pom de flors! Tot lo més que pot tenir, son setse o diset anys!

SIMON. *(També ab molt imperi.)* No es pas una qualsevol?

CALA. Una qualsevol, una noya tan jove?

SIMON. Es que de qualsevols n'hi ha de totes edats! *(També ab imperi.)* Qué es d'aquí Alcalà aquesta dòna?

CALA. No, senyor, no, que es madrilenya! Madrilenya del mateix Madrit! *(Pausa curta.)* Es una noya, que de guapa n'es d'allò més, de les més guapes que hi hagi, es guapa de frente y guapa de perfil y camina ab tanta gracia, que sembla que piafi.

SIMON. Qué dius què? *(Molt alarmat.)*

CALA. Que sembla que piafi, que per tot allò ahont trepitja, ne surten espurnes de foch.

SIMON. Qué coneixes a la seva familia, tú? De què fa el séu pare?

CALA. De pare no'n te pas, ni de germans tampoch, però té una mare que enrahona més que tota una parentela, segons noticies.

SIMON. Ay, ay, ay! Y còm se diu, còm se diu aquesta noya?

CALA. Li diuhen Paquita, y a la seva mare, donya Irene! Que son les que tenen els quartos número tres y número quatre.

SIMON. *(Molt amohinat.)* Ay, pobres de nosaltres! *(Més amohinat)* Ahont es are don Carles?

CALA Are, com are, es a la *Casa de comidas* que hi ha aquí enfront! Jo l'acabo de deixar tot sol, perque ell m'ha dit que m'en anés perque había d'escriure a la seva Paquita.

SIMON. *(Ab molt imperi.)* Mira, mentres jo me'n vaig a veure a don Carles, tu no't moguis d'aquí per rès y si don Diego'm demana, dígali que jo he hagut de sortir per forsa, per forsa, però que torno desseguida. *(Se dirigeix al foro molt diligent.)*

CALA. Per amor de Déu. Qué don Carles no ho sàpiga que he estat jo el que ha descovert ahont era! *(Abans de que Calamotxa hagi acabat aquestes últimes paraules, Simón ha sortit molt depréssa pel foro.)*

ESCENA XIII

CALAMOTXA, *sol*

Vès qui'm feya enrahonar a mi! Com si no me haguessin escarmentat en aquest mon de resultes de no saber callar! Com si no ho hagués vist y no ho hagués tocat una pila de vegades, que a n'els que saben callar, may'ls passa rès. Si fins hi ha una pila de ditxos que'ns ho manan, que callèm, perquè a la *cuenta*, a n'el que té la boca tancada no li entren les mosques. Em sembla,'m sembla que he fet un pà com unes hosties! Em sembla que don Carles, que may m'ha pegat, aquesta vegada si que'm posarà la mà a sobre. *(Pausa.)* Potser a sobre y assota!

ESCENA XIV

CALAMOTXA *y* RITA

RITA. Qué hi ha de nou, Calamotxa?

CALA. En aquestes hores de nit, què vol que hi hagi? *(Apart.)* A saber a Salamanca!

CALA. Però quí havía aquí ara mateix.

CALA. Era jo que'm passejava!

RITA. *(Ab picardía.)* Y enrahonava tot sol?
CALA. Que's pensa que m'he tocat del bolet pera enrahonar tot sol? Eram en Simón y jo els que enrahonavem! *(Apart)* Vatualisto, ja m'ha escapat!
RITA. Y de què se les havíen?
CALA. Miri, parlavem de la calor y de la pols que hi ha per tot arreu.
RITA. Y de què més?
CALA. Y d'aquestes mosques que no's poden aguantar!
RITA. Es a dir qué no hi ha rès de nou?
CALA. Qué no li he dit? Tan la calor, com la pols, com les mosques, son coses molt velles!
RITA. Y ahont es ara don Carles?
CALA. Are com are es aqui al davant; crech que està escribint un romanso per la senyoreta Paquita.
RITA. Però, que es veritat que l'estima tan com ell diu?
CALA. Que si l'estima? En tan mon com he corregut no he trobat may cap dòna que m'estimés tan a mi! Y això que no'm puch pas queixar que ab les dones he tingut més sort que'ls que penjan. *(Entussiasmantshi.)* Are, a Saragossa, enrahono ab una dòna que fins em renta y'm planxa.
RITA. *(Rient.)* A vostè'l renta y el planxa?
CALA. Dèixim acabar! Em renta,'m planxa la roba, y fins m'hi posa pedassos. Veu aquesta camisa que porto? ella me la va apedassar; me va cambiar el coll y les mànigues y tota la part del davant y lo del darrera.
RITA. Y d'això en dius apedassar?
CALA. Va aprofitar tots els botóns!
RITA. Y per qué no s'hi casa, ja que l'estima tant?
CALA. Còm vols que m'hi casi, si es una dòna que de aquest ull, no hi veu gayre y de l'altra no hi veu gens; es espatlluda de tots tres costats; no té cabells ni per poderla agafar y fins em podría ser avia?
RITA. Y com s'ho fa per poder trovar aquestes gangues?
CALA. *(Ab orgull.)* Ab la conserva dòna, ab la conserva.

ESCENA ULTIMA

Els mateixos y SIMÓN

SIMON. *(Entrant molt decidit pel foro.)* Calamotxa! Calamotxa! Diu don Carles que hi vagis desseguida, que t'espera aquí al davant.

CALA. Ara vé quan a n'el pobre Calamotxa, li clavan la gran pallissa. *(Surt pel foro molt diligent.)*

RITA. *(Molt alarmada.)* Qué hi ha alguna cosa de nou, senyor Simón?

SIMON. No passa rès! No passa rès! *(Surt també molt depressa per la porta número 1.)*

RITA. *(Molt inquieta.)* No passa rès? Ay, pobres de nosaltres! *(Se dirigeix ab gran llestesa cap a la porta número 4.)*

TELÓ

ACTE TERCER

La mateixa decoració que en els altres actes. L'escena casi a les fosques fins que entren Diego y Simón,

ESCENA PRIMERA

DIEGO *y* SIMÓN

(Entren per la porta número 1, Diego y Simón, que porta una llumanera encesa que deixa sobre de la taula.)

DIEGO. Pero, què hi ha vingut a fer en Carles a Alcalà? Això, això es lo que no acabo d'entendre!

SIMON. Ja pot contar que no m'he pas atrevit a preguntarli! Jo no'm propasso may!

DIEGO. Allavores, perquè l'has anat a veure? Còm ho has averiguat tu que ell era aqui?

SIMON. L'he anat a veure perque sapigués que vostè també hi era a Alcalà!

DIEGO. Molt mal fet!

SIMON. Si jo no hagués vingut a ferli saber a vostè lo que passava, si, senyor, que fora mal fet. *(Pausa.)* Vegi lo que hauría succehit, si vostè, per casualitat, s'hagués topat ab ell!

DIEGO. Tens rahó, Simón, tens rahó! Còm dius que ho has sapigut que ell era aquí? Tu tot ho sabs, Simón.

SIMON. Ha sigut per casualitat! Un voler de Déu, potser per estalviarnos molts disgustos!

DIEGO. Y tal y tal! Ja't dich jo que si'ns arrivèm a topar tots dos, qui sab lo que hauría succehit. *(Pausa curta.)* Per supuesto que tu dels méus plans no n'hi has dit ni una paraula!

SIMON. Déu me'n guart! Encare que ell m'ha fet moltes preguntes, jo he anat contestant com he pogut, sense descobrir rès y sense haver de dir cap mentida.

DIEGO. Molt ben fet! Molt ben fet! *(Pausa.)* Are ja sabèm que aquesta donota que'l té trastornat, es d'aquí Alcalà.

SIMON. *(Renyant a don Diego.)* Cuydado, don Diego, cuydado, que don Carles no es capàs d'enamorarse de cap donota!

DIEGO. També està bé això de que tu'l defensis!

SIMON. Sinó'l defensa vostè, que es l'única persona que li queda en aquest mon, bé l'he de defensar jo, que també l'he dut a bras.

DIEGO. Y còm ho sabs tu qu'ella no es una qualsevol? Que la coneixes per ventura?

SIMON. No en conech d'altre!

DIEGO. Quina classe de dòna es?

SIMON. Què li diré, jo? De rica, no, senyor, no n'es, però es molt bona noya; després es molt guapa, guapíssima y tot! sense ser gens pretenciosa! Com es are la senyoreta Paquita!

DIEGO. Què t'empatolles, are? Com la meva Paquita no n'hi pot haver cap més!

SIMON. Donchs jo li dich que de l'una a l'altre, no hi ha cap diferencia!

DIEGO. No'n fassis cas, tu, de lo que ell t'hagi dit. Tots els enamorats s'ho figuren, que com la seva enamorada no n'hi ha cap més. *(Tornantse a enfadar.)* Dèixel dir! dèixel dir a n'en Carles! Mira que compararla ab la Paquita!

SIMON. *(Molt decidit.)* He sigut jo, he sigut jo el qui ha dit que de l'una a l'altre no hi havía cap diferencia.

DIEGO. No't sulfuris, home, no't sulfuris! *(Pausa.)* Vínem aquí, Simón, y contesta lo que't pregunto, però antes de contestarme pensethi una mica.

SIMON. Ja l'escolto.

DIEGO. Dius que coneixes a n'aquesta noya?

SIMON. Si, senyor, que la conech.

DIEGO. Si tu tinguessis un fill y tots dos s'enamoressin, que'ls deixaríes casar tu?

SIMON. Aclucat d'ulls!

DIEGO. Potser si que tindràs rahó, tu, que tot això haurà estat un voler de Déu! *(Molt decidit.)* Digues a n'en Carles que vingui desseguida, però no li espliquis rès, que tinch ganes de renyarlo perque ha sigut tan reservat ab mi.

SIMON. No'l renyi, pobre xicot!

DIEGO. No'l renyaré pas! però lo qu'es divertirmhi una mica, si, senyor. Ja ho crech que m'hi divertiré! Ves, ves; però sobre tot, que ell se pensi que dels seus amors no'n sé ni una paraula.

SIMON. Perdi cuydado! *(Surt Simón molt decidit y molt content pel foro.)*

ESCENA II

DIEGO, *sol*

Si, senyor, si, que tot lo que passa es providencial! *(Pausa.)* Vetaquí la gran solució, perque ell del méu casament no hi tingui rès que dir! que al casarme jo, també's casi ell! *(Altre pausa.)* Si fins segóns com, per mica que pugui ser, hem d'arreglà que'ls dos casaments se fassin al mateix día.

ESCENA III

DIEGO *y* SIMÓM

SIMON. *(Que entra pel foro s'acosta a Diego y li diu casi a l'orella.)* Es aqui fora que s'espera.

DIEGO. *(Cridant.)* Que s'esperi! *(Acostantse a Simón.)* Sabs que he pensat, Simon?

SIMON Prou que m'ho figuro, que'l mateix día ..

DIEGO. Això es, que'l mateix día que la Paquita's casi, que també's casi en Carles.

SIMON. *(Ab molta serietat.)* No hi haurà pas altre remey!

DIEGO. Dígali qu'entri!

SIMON. Tínguili llàstima, que ell a vostè l'estima molt. *(Surt Simón pel foro.)*

ESCENA IV

DIEGO *y* CARLES

(Entra Carles pel foro ab el cap baix. Simón va al quarto número 1.)

DIEGO. Vínguim aqui, bona pessa, vinguim aquí. *(Carles va a besarli la mà.)* Que Déu te fassi bò, que ja hi té feyna. *(Fent el cremat.)* Qué h has vingut a fer aquí a Alcalà?

CAR. Soch molt desgraciat!

DIEGO. D'axiò'n dius ser desgraciat? Estimar a una dòna y ser correspost! D'això'n dius desgracia?

CAR. La més grossa que'm podía passar!

DIEGO. *(Molt alarmat.)* Esplícat, esplícat y no t'espantis, que en aquest mcn tot té remey, menos la mort!

CAR. Pera mi no n'hi ha cap de remey!

DIEGO. Ja te'l trovaré jo el remey! Com estàs de diners?

CAR. Diners ray!

DIEGO. Recòrdat de que'l senyor Aznar, de Saragossa, té ordre d'entregarte tot lo que tu li demanis. Tu ray que no ets jugador! *(Esgarrifat.)* No t'ha pas tentat el dimoni?

CAR. No passi cap cuydado, que ni ho soch, ni ho puch ser may de jugador! Si ni menos puch arrivar a compendrer que se juguin els séus diners les persones ben educades, que tenen dos dits de front, perque una de dos, o han de jugar ab els seus amichs o ab gent desconeguda. A mi'm sabría molt greu guanyar els diners als méus amichs y'm molestaría molt que ells me'ls guanyessin.

DIEGO. Y ab la gent que no coneixèm no hi hem de intentar per rès perque no sabèm lo que son.

(Pausa.) Aquesta doctrina te la va ensenyar el meu germà que al cel sigui.

CAR. Si, senyor, si! Tot lo que vaig apendre del méu pare, que Déu l'hagi perdonat, no ho podré olvidar may.

DIEGO. Digues, fill meu, digues! Esplicam lo que't passa!

CAR. *(Desde el fons de l'ànima.)* M'es impossible! No li puch dir!

DIEGO. *(Ab l'estranyesa propia del cas.)* Y are? No t'ho devía pas encarregar el teu pare que fossis reservat ab el teu oncle, que t'estima tan com t'estimava ell?

CAR Ja ho sé que m'estima molt!

DIEGO. Que no es veritat lo que m'ha dit en Simón de que aquesta noya sigui tal com tu la mereixes?

CAR No senyor, no, no la mereixo! Soch poch jo per ella!

DIEGO Perque només ets capità? Ja li pots anar a dir que jo n'hi responch de que arrivaràs a general! *(Entussiasmantse.)* Y també li pots afegir que mentres no ho siguis, la paga de general jo te la donaré. *(Repara en que li cauhen algunes llàgrimes.)* Però de què plores, are? Qué no veus que si plores tú, també'm faràs plorar a mi? Qué t'he fet jo perque me fassis plorar?

CAR. *(Després de aixugarse les llàgrimes.)* Ploraba de alegría! Al sentirlo a vosté; al veurer la seva gran generositat, la seva veu, y el seu carinyo m'han recordat tan a n'el méu pare, que es al cel, que m'ha semblat que'l veya y que'l sentía.

DIEGO. Això no es pas veritat!

CAR. *(Ab gran estranyesa.)* Qué diu, ara?

DIEGO. Perque si ho fos, ja hauríes vingut a ferme una abrassada!

(Carles se tira als brassos de Diego, y queden abrassats cosa de mitj minut. Després l'un y l'altra s'aixuguen les llàgrimes.)

CAR. *(Molt decidit.)* Bueno, qué vol alguna cosa vostè de mi?

DIEGO. *(Molt estranyat.)* Y are? A que vé això?

CAR. *(També molt decidit.)* Qué com que ja l'he vist a vostè jo m'en entornaré cap a Saragossa!

DIEGO. *(Molt sorprès.)* Què t'ha agafat, are? Tu no estàs bò, fill méu! No m'has dit que't passa una desgracia molt grossa? Qué no ho veus que no pot ser que t'entornis a Saragossa sense dirme quina es aquesta desgracia? Confèsat ab mi com te confesaríes ab el teu pare!

CAR. *(Suspirant.)* Es impossible!

DIEGO. Aquesta es l'estimació que'm tens?

CAR. *(Tan enternit com pugui.)* Si senyor que l'estimo, molt més de lo que vostè's figura! Per vostè estich disposat a sacrificar la meva vida, fins lo que val més que la vida, que es la felicitat! Mentres vostè sigui ben ditxós, a mi no 'm costarà rès de sacrificarme: de ser l'home més desgraciat!

DIEGO. *(Esgarrifat.)* Are si que comprench que lo que't passa ha de ser horrorós, perque la teva perturbació es espantosa

CAR. Deiximen anar! Deiximen anar, per amor de Déu!

DIEGO. *(Després de mirar a Carles fit a fit.)* Asseute, asseute, fill meu, que tu no't trobres bé! *(Lo fa asseure, Carles queda mitj desvanescut, Diego li pren el pols, li aixuga la suhór del front y diu cridant:)* Simón! Simón! *(Apareix Simón.)* Vina, Simón, que m'ajudaràs. *(Entre Diego y Simón, ajuden a aixecar dret, a Carles.)*

CAR. *(Ab molt poca veu.)* No es rès! no es rès! Ja me ha passat!

DIEGO. Però, què has tingut, fill méu?

CAR. Un rodament de cap! Com que may havía tingut rès, me ha vingut de nou, y...

DIEGO. Anèm, anèm cap al méu quarto, que descansaràs un ratet en el méu llit.

CAR. No, senyor, no, no n'hi ha cap necessitat; are ja'm trovo bé, gracies a Déu!

DIEGO Però si descanses una mica, 't trobaràs millor. Anèm, anèm.

(Diego y Simón, un a cada costat, acompanyen a Carles, que fent esforsos, va dret y estirat. Surten tots tres per la porta número 1.)

ESCENA V

PAQUITA *y* RITA

(*Per la porta número 4, entren Rita, primer, que indica a Paquita que no tingue por, que entri també.*)

PAQUI. Però n'estàs segura de que era ell?
RITA. A mi bé m'ho ha semblat!
PAQUI. Y dius que no cridaven?
RITA. Si jo no he pogut sentir el que deyen!
PAQUI. Allavores es que don Carles ha vingut a desafiar a don Diego!
RITA. No sigui aprensiva, senyoreta!
PAQUI Però, què deyen?
RITA. Per més que he fet, no he pogut entendre ni una paraula, però de barallarse, no senyora que no's barallaven.
PAQUI. Es que'ls que's desafíen, primer tampoch es barallen, n'hi ha molts que un cop estàn llestos, fins es donen la mà y tot.
RITA. Però, no m'ha dit que ell li havía jurat que no 's desafiaría?
PAQUI. Tens rahó, tens rahó! (*Després d'escoltar ab molta atenció.*) Es que no se sent ni una mosca! Qué hi deuhen fer aquí dintre? (*Va de puntetes fins a la porta número 1*)
RITA. Això si que tampoch ho entench!

ESCENA VI

Els mateixos y DIEGO

DIEGO. (*Entra per la porta número 1. Molt sorprès.*) Qué es això Paquita? Qué no's trova bé? Qué li passa?
PAQUI. (*Molt torbada.*) No'm passa rès! Es que no tinch sòn!
DIEGO. (*Després de mirarsela bé.*) Donchs jo trovo que fa molt mala cara! Trovo que'ls séus ulls no brillen com jo'ls he vist sempre. A vostè n'hi passa alguna!

PAQUI. No, senyor, no'm passa rès, sinó que .

DIEGO. Sinó que li passa alguna cosa! (*Rita que fins are ha estat en el últim terme, surt per la porta número 4.*) Vol que'ns hi assehièm?

PAQUI. Com vostè disposi, don Diego!

DIEGO. Donchs assehiemsi! (*S'assehuen, però a certa distancia l'un de l'altre.*)

PAQUI. (*Apart.*) Déu méu! Déu méu!

DIEGO. (*Ab molt carinyo.*) Qué no ho sab, Paquita, que jo l'aprecio molt?

PAQUI. Si, senyor, que ho sé!

DIEGO. Donchs, còm es que no hi té més confiansa ab mí? Qué no n'està segura de que faré pera vostè tot lo que estigui a la meva mà, tot lo que jo pugui?

PAQUI. Si, senyor!

DIEGO. Donchs com ès que no parla ab mi ab tota franquesa?

PAQUI. (*Molt decidida.*) Per això mateix!

DIEGO. (*Molt satisfet.*) Are, are anèm pel bon camí! (*Ab molt carinyo.*) Qué potser soch jo el que té la culpa de que vostè estigui tan trista?

PAQUI. No n'estich pas de trista!

DIEGO. Veu, are ja no anèm tan bé! ja no'm parla ab franquesa. (*Ab molt carinyo.*) No es veritat que si la deixessin fer lo que el séu cor li mana, vostè no s'hi casaría ab mi?

PAQUI. (*Amohinada, molt amohinada.*) Ja veurà...

DIEGO. No n'hi ha cap necessitat de que'm digui que *no*; no dihent que *sí*, jo ja'n tindré prou! (*Pausa.*) Es a dir que lo que vostè té pensat, es ferse monja?

PAQUI. (*Molt decidida.*) No, senyor, no; no hi he pensat may!

DIEGO. (*Pausa.*) No s'espanti, que no la molestaré gayre. Aviat estarèm llestos.

PAQUI. Si no'm molesta, si me'n alegro y tot de que'm fassi aquestes preguntes que'm fa.

DIEGO. Are encare anèm millor. (*Pausa.*) Veyàm, veyàm. Si la seva mamà li mana que's casi ab mi, què farà vostè?

PAQUI. (*Ab gran pesar.*) Me hi casaré! Jo faré tot lo que'm manin!

Diego Veu, are ja tornèm anar pel mal camí, ¡ja'ns hem perdut, ja caminèm a les fosques.

Paqui Donchs que tinch de fer, jo?

Diego. Escolti, escolti. Que no ho sab que'ls casaments no's fan callant, sinó dihent que *sí?*

Paqui. Si la mamà m'ho mana, jo ja ho diré que *sí.*

Diego. Allavores, vostè no dirà rès, la que dirà que si serà la seva mamà. Y després d'haver anat a l'iglesia y d'haver dit que sí, què farà vostè?

Paqui. Ay, ay, lo que fan les altres dònes.

Diego. Es que de casades n'hi ha de tres clases! N'hi ha que estimen al séu marit tota la vida; n'hi ha que només l'estimen un quan temps; y fins n'hi ha, que quan van a l'iglesia a dir que *sí,* ja tenen el propòsit de no estimarlo may, ni poch ni molt. (*Pausa curta.*) De quines serà, vostè?

Paqui. Jo tinch entès, que'l marit y la muller s'han d'estimar mentres viuhen. Tota la vida!

Diego. (*Entussiasmat.*) Molt bé, Paquita, molt bé! Tenint aquestes idees, jo li asseguro, que casantse vostè ab mi, serà la dòna més ditxosa de la terra.

Paqui. (*Molt abatuda.*) Ditxosa? Pera mi ja s'han acabat les alegríes!

Diego. (*Molt alarmat.*) Què ha dit, Paquita? Are si que tornèm anar de dret cap al precipici. (*Pausa.*) Per què ho ha dit, Paquita, lo que ha dit?

Paqui. Perque soch molt desgraciada!

Diego. Y no'm pot dir perque ho es?

Paqui. No, senyor! No m'ho fassi dir!

Irene. (*Sortint la veu del quarto número 4.*) Paquita! Paquita!

Diego. Vagi, vagi, no s'entretingui.

Paqui. (*Aixecantse.*) Sobre tot que la mamà no sàpiga rès!

Diego. Perdi cuydado, encomanis a Déu y descansi forsa, que ja'ns tornarèm a parlar de tot això!

Paqui. Santa nit tingui, don Diego!

Diego. Santa nit, Paquita, santa nit. (*Paquita surt per la porta número 4.*)

ESCENA VII

DIEGO *y tot seguit* SIMÓN

DIEGO. (*Sol.*) No puch entendre perque ho es de desgraciada! No sembla sinó que en aquesta casa n'hi hagi epidemia de desgracies! Avuy sol, ja n'hi hagut dos casos! En Carles un y la Paquita un'altre!

SIMON. (*Entra de puntetes per la porta número 1.*) Sembla que a l'últim s'ha adormit, gracies a Déu.

DIEGO. Sabs que farèm, Simón? Si aquí no trovèm un bon metge, l'enviarèm a cercar a Madrit, costi lo que costi.

SIMON. A mi'm sembla que no n'hi ha cap necessitat de que vingui cap metge! Per sabi que fós no sabría pas descobrir l'enfermetat que té don Carles y encare que l'endevinés no la podría curar.

DIEGO. (*Molt alarmat.*) Però que es lo que té el meu fill?

SIMON. No s'alarmi, don Diego, que la malaltía que té don Carles es molt facil de curar!

DIEGO. Però, còm?

SIMON. (*Molt decidit.*) Deixantlo casar, veliaquí!

DIEGO. Però si ja hem quedat ben entesos!

SIMON. No ho cregui, don Diego, no ho cregui. Precisament tot vé d'això! de que no s'entenen!

DIEGO. Mira si hem quedat bon entesos, que quan ell m'ha dit qu'era poch per la seva promesa, jo li he ofert que fins qu'arrivi a general... No es vritat, Simón, que hi arrivarà a general?

SIMON. (*Molt convensut.*) Si, senyor, si, que hi arrivarà!

DIEGO Donchs jo li he ofert, que mentres no ho sigui que jo li passaré la paga de general, com si ho fos Què te'n sembla, Simón?

SIMON Que es lo que ell diu; que encare que'l séu pare l'estimava tan, de vostè a n'ell, no hi ha cap diferencia.

DIEGO. Com que ell se fa estimar! (*Molt decidit.*) Tu que diu que no'ns entenèm, ja veuràs com demà mateix jo ho arreglaré tot això (*Mes decidit.*) Qué sabs ahont viu la seva promesa?

SIMON. Si, senyor, que ho sé.
DIEGO. Qué coneixes al séu pare, tu?
SIMON. No en té pas de pare; té mare només.
DIEGO. (*Desagradablement sorprès.*) No té pare? (*Pausa.*) Qué hi farèm? No't sembla que quan jo fassi saber a n'aquesta mare, això de la paga de general, que deixarà casar a la noya desseguida? No es pas rica aquesta mare?
SIMON. No, senyor, no, molt al contrari.
DIEGO. Encare m'ho estimo més que sigui pobre! De rich ja ho soch jo! (*Pausa.*) Ah! Pensa en fer dir a n'el Majoral que ho sospengui tot, que ja marxarèm quan podrèm, quan en Carles estigui ben bò!
SIMON. Ja l'he trovat a n'el Majoral, y ja li he dit que no marxaríem.
DIEGO. (*Molt satisfet.*) D'home com tú, no n'hi ha cap més!
SIMON. De tots modos, ell ja està apunt. Hem quedat en que si vostè decidís que marxessim, que ja li enviaríem un recado.
DIEGO. Molt ben fet! Molt ben fet! (*Molt decidit.*) Ja veuràs, Simón, anèm al grà. Ahont la va coneixe en Carles a n'aquesta noya?
SIMON. La va coneixe a Madrit, quan ella no tenía sinó catorce anys. En aquesta edat a n'ella la varen portar a n'el convent de Guadalajara. (*Se queda mirant estranyat a don Diego, com volent dir: «encara no hi caus, infelís.»*)
DIEGO. Digues! Digues!
SIMON. En el convent de Guadalajara, s'hi ha estat dos anys aquesta noya. (*Torna a mirar fixament a Diego.*)
DIEGO (*Molt content.*) Y que me n'alegro! Es clar que per forsa ha de ser coneguda de la Paquita, y potser son molt amigues y tot!
SIMON. (*Després de mirar a Diego ab compassió.*) No ho poden pas ser més d'amigues! (*Pausa.*) Ja veurà, don Diego, encare que'm sab molt greu, com que no hi ha altre remey, li hauré de esplicar tot. Però, per amor de Déu, fassi un esfors pera tenir tanta serenitat com pugui.
DIEGO. (*Molt alarmat.*) Però, qué passa?

SIMON. Si jo no he enrahonat abans es perquè no podía!

DIEGO. Però, perquè?

SIMON. Perque don Carles abans d'explicarme lo que passava m'ha fet prometre que jo a vostè, no li digués qui era ella.

DIEGO. *(Cada vegada més alarmat.)* Ay, pobres de nosaltres; si quant m'has dit que aquesta noya no tenía pare, ja ho he vist ben clar perque no s'hi podía casar el pobre Carles. Ara si que ho entench tot.

SIMON. *(Molt amohinat.)* No es rès d'això, no es rès de això! Ja n'ha tingut de pare! *(Costantli dir lo que diu.)* Com que don Carles m'acaba de dir are que quan no hi hagi altre remey, jo ho descubreixi tot...

DIEGO. No'm fassis patir més, per amor de Déu!

SIMON. Lo que don Carles m'ha encarregat, sobre totes les coses, es que li digués que ell de molt bon grat renuncia a tot.

DIEGO. *(Espantat.)* Digues, home, digues, que jo ja no puch més.

SIMON. *(Conmogut, però molt decidit.)* Lo que vol don Carles, es que vostè sigui ben felís, que s'hi casi vostè ab la senyoreta Paquita!

DIEGO. *(Una mica malhumorat.)* No li necessito per rès el séu permís!

SIMON. Si, senyor, que'l necessita! Perque la senyoreta Paquita, de qui està enamorada, enamoradíssima y tot, no es pas de vostè sinó de don Carles.

DIEGO. Ay! ay, pobre de mi! Es a dir que la Paquita es... y que'n Carles es...

SIMON. Si, senyor, si!

DIEGO. Are, are si que ho entench tot.

SIMON. Ay, gracies a Déu!

DIEGO. Dius que la va coneixe a Madrit?

SIMON. Quan ella no tenía sinó catorce anys, y mentres ha estat al convent, s'han pogut veure algunes vegades y quan no s'han pogut veure s'han escrit cada día, cada día.

DIEGO. *(Aterrat.)* Cada día, cada día.

SIMON. Don Carles, pobre xicot, d'aquets plans de

vostè no en sabía ni una paraula. Lo que are's proposava era anar a Madrit, explicarli a vostè tot lo que passava y demanarli el séu consentiment.

DIEGO. Y tu tampoch en sabíes rès de tot això?

SIMON. *(Una mica cremat.)* Ja pot contar que si ho hagués sapigut jo, també ho hauría sapigut vostè, y'ns hauríem estalviat tots aquets disgustos.

ESCENA VIII

DIEGO *y* IRENE *y* SIMÓN *en el comensament*

IRENE. Què es això, don Diego? Are m'ho acaba de dir la noya, que vostè encara no dormía, qué no's trova bé? A vostè n'hi passa alguna! *(Surt Simón per la porta número 1, després de mirar ab llàstima a Irene.)*

DIEGO. Sempre en passen de coses en aquest mon!

IRENE. Digui, digui, que una servidora ja està tota no sé com! *(Fent mala cara.)* Ja'm tornen a venir aquelles punxades al costat dret y al de l'altre banda, y'm torno a sentir aquella tibantó al clatell, que no sembla sinó que la pell se me arronsi. *(Diego demostra ab els séus gestes lo molt que l'amohina Irene.)* Y cregui que ja no sé que ferhi, perque ja ho he provat tot! Fins he prés xaricot dugues setmanes seguides! Li ha fet rès a vostè?

DIEGO. A mi no senyora!

IRENE. Donchs a mi tampoch. *(Posant mala cara.)* Cregui que ab rès trovo alivio; ni ab aquell *lixís* empescat de la *Madre Circuncisión* que hi entren noranta nou coses diferents, y que tothom s'hi cura, tothom, menos una servidora! *(Pausa.)* Quan siguèm a Madrit, fassimhi pensar, que n'hi regalaré una ampolleta, que es una cosa que pe'ls que pateixen del fetge fa miracles

DIEGO. *(Cremantshi una mica.)* Però si jo no n'he patit may del fetge!

IRENE. Miri, millor pera vostè! Jo sempre estich en un ay de que'm sobrehixi!

DIEGO. Anímis, anímis, donya Irene! Després ja'n parlarèm de tot això. *(Pausa.)* Are convé molt, que'm fassi el favor d'obrir el séu enteniment de bat a bat, y de donar ordres ben sèries als séus nirvis, perque estiguin ben quiets mentres jo enrahoni.

IRENE *(Ab gran inquietut.)* Ay, Déu méu!

DIEGO. Escòltim, no gemegui y sobretot, no'm trenqui les oraciónS.

IRENE. Digui! Digui!

DIEGO. *(Ab molt aplom.)* La seva filla està enamorada!

IRENE. Que m'ha d'esplicar, a mi, sant cristià? No està enamorada, que està boja!

DIEGO. Està enamorada, boja y tot, però no pas de mi!

IRENE. *(Indignada.)* De qui vol que s'enamori el méu fill del méu cor, sinó de vostè!

DIEGO. Donchs va equivocada de mitj a mitj!

IRENE. No'n fassi cas de la gent! Qué no sab que de envejosos n'hi ha per tot arreu?

DIEGO. Li dich, lo que li dich, perque ho he vist y ho he tocat jo mateix.

IRENE. Potser ho ha somniat! *(Desesperantse.)* Si tot això no'm ve gens de nou! Massa que ho sé que ab les pobres viudes que no tenen el passament, tothom s'hi diverteix. *(Desesperantse més.)* Ay, pobre de mi! Ay, pobre Paquita! Si visqués el teu pare, no se'n riuran de tu, ni de mi tampoch.

DIEGO. Calmis, senyora, calmis, per amor de Déu!

IRENE. A n'ell si que tots els que li feyen la contra, ja'ls hi podíen dir un pare-nostre. El día dels morts, farà dèu anys, que ab un que era de justicia, només perque li va trepitjar un ull de poll, sense volerho fer, d'un revés el va deixar al siti, que de *cuyas* resultes varem quedar tan pobres, que tot ho varem haver d'anar tapant ab dinés, fins que'ns varem quedar sense un quarto, y ell se va morir de pena, que cregui, que si jo hagués sapigut que ell s'havía de morir, no hauríem gastat ni un xavo per comprar a la justicia. *(Plorant.)* Ay, la meva filla del méu cor y de la meva vida!

DIEGO. Vol fer el favor de serenarse una mica y de escoltarme?

IRENE. Si massa que ho sé tot lo que vostè m'ha de dir! Jo podré ser tan pobre com vulgui, però de tonta no'n tinch rès, gracies a Déu.

DIEGO. Li demano, per caritat, que fassi el favor de deixarme enrahonar, y quan vostè sàpiga lo que passa...

IRENE. Però, què passa?

DIEGO. Si no'm deixa enrahonar, com vol que li espliqui?

IRENE Ja callo! Ay, pobres de nosaltres! *(Arrenca á plorar y plora que ploraràs. Repara que Diego no diu rès.)* Ja pot continuar, si es servit.

DIEGO. Plori, plori, que jo no tinch pressa Quan vostè estigui llestá, ja m'ho farà sapiguer.

IRENE. *(Després d'aixugarse les llàgrimes.)* Ja no ploro!

DIEGO. Donchs ha de sapiguer y entendre, que la seva filla està enamorada d'un altre home y que d'això ja fa uns tres anys.

IRENE. Quins disbarats, Reyna Santíssima! Vagi dihent, vagi dihent.

DIEGO. *(Cremantshi.)* Donchs deya que la seva filla està boja per un altre home, y que ab aquest home s'han vist y s'han enrahonat a Madrit y a Guadalajara sempre que han volgut.

IRENE. A Madrit y a Guadalajara?

DIEGO S'han vist y s'han enrahonat a Madrit y a Guadalajara, y quan no s'han pogut veure, s'han escrit cada día, cada día.

IRENE. *(Molt cremada.)* Però, còm?

DIEGO. De la mateixa manera que's veuhen, s'enrahonen y s'escriuhen tots els enamorats.

IRENE Me sembla que si! Vaya quin'una la *madre Circuncisión* pera permetre aquestes calaverades a la seva nevoda!

DIEGO. Però, qui li ha parlat de calaverades? *(Formalisantse molt.)* La Paquita, que es molt bona noya, perque es molt cristiana y perque ha rebut l'educació necessaria, es incapàs de cap calaverada.

IRENE. Qui l'entén a vostè?

DIEGO. Que una noya tingui simpatíes per un home

y se'n enamori, es la cosa més natural d'aquest mon! y que'ls enamorats cerquin y trobin la manera de poderse enrahonar y de poderse escriure, encare es més natural. *(Molt decidit.)* Jo, lo que li dich, es que la seva germana y la *madre Soledad* y la *madre* Candelaria y totes les *madres* del convent, y vostè y jo, hem estat fins are ab els ulls aclucats!

IRENE. Recòrdis que ja li he dit que de tonta no'n tenía rès? *(Cremantshi.)* Massa que ho veig lo que es tot això!

DIEGO. Però, què vol que sigui, sinó lo que jo dich?

IRENE. Això son escuses perque veu que la noya es pobre y que també ho es una servidora.

DIEGO. *(Molt cremat.)* Encare'm farà enfadar! Qué per ventura no ho han sigut de pobres desde que jo'ls conech?

IRENE. Ja ho acabaré tot això! Jo li juro que me la pagarà! Are, encare que vostè s'hi volgués casar ab la noya, y'ns oferís l'*oro* y el *moro*, no l'hauría pas. Perque ho sàpiga, el día que jo la vulgui deixar ser monja, no tinch més que obrir la boca. *(Desesperada.)* Paquita! Paquita! Paquita!

DIEGO. *(Molt espantat.)* Però, què vol fer, donya Irene?

IRENE. Vuy que la noya sàpiga qui es vostè

ESCENA IX

Els mateixos y PAQUITA

PAQUI. *(Entra molt espantada per la porta número 4.)* Què se li ofereix, mamà?

IRENE. Vínem aqui, y sobre tot, no t'espantis. *(Molt decidida.)* D'allò que t'he dit, de que jo no't donaría el méu consentiment pera ferte monja, are me'n desdich! Ja te'n pots fer quan vulguis. *(Mirant a Paquita.)* Estàs contenta, filla meva?

DIEGO. Però, que no veu, senyora, que aquesta criatura no hi ha pensat may en ferse monja?

IRENE. Què sab, vostè? què sab, vostè?

DIEGO. No es veritat, Paquita, que vostè s'estimaría

molt més casarse, que no pas anarse a tancar a n'el convent de Guadalajara, ab la seva tia?

IRENE. Feslo callar, feslo callar, filla meva!

DIEGO. No es veritat que més s'estima que enrahoni, que no pas que calli? No es veritat que si jo callés, vostè fora desgraciada tota la seva vida?

PAQUI. Perdònim, mamà!

IRENE. *(Molt alarmada)* Qué es lo que't tinch de perdonar, jo?

DIEGO. No li ha de perdonar rès, perque això d'enamorarse no es cap delicte!

IRENE. *(Tan alarmada com pugui)* Però qué significa tot això? Jo crech que entre els uns y els altres em fareu tornar ximple!

DIEGO. Fins arc, si senyora, que vostè y jo erem un parell de ximples; jo, perque fins are no he averiguat que en Carles està boig per la Paquita y vostè perque no ha sapigut coneixe que la Paquita està boja per ell.

IRENE. *(Desesperada)* Si t'has tornat boja, jo t'asseguro que't faré tancar!

PAQUI. Mamà, per amor de Déu!

IRENE. Digues que a la *cuenta* tot lo que m'ha contat don Diego ho sabía de bona tinta? Jo t'asseguro que me la pagaràs!

DIEGO. No s'acalori, senyora, no s'acalori!

IRENE. Mirèusela, mirèusela a la gata-moixa! Mirèusela a la que s'enamora dels homenots sense permís de la seva mare! *(Perseguint a Paquita.)* Jo la mataré! Jo la mataré!

DIEGO. *(Interposantse.)* Què es això, senyora? Qué s'ha begut l'enteniment?

IRENE. *(Desesperada, persegueix a Paquita.)* Si, senyor, si, que la mataré. He dit que la mataría y la mataré.

ESCENA X

Els mateixos CARLES *y* SIMÓN

CAR. *(Que apareix per la porta número 1.)* Si decàs, ens haurà de matar a tots dos!

IRENE. *(Ab la sorpresa propia del cas.)* Però, qui es vostè? Qué son aquets escàndols?

DIEGO. *(Imposantse.)* Aquí, senyora, d'escàndol, no n'hi ha cap. *(Imposantse més.)* Aquest senyor es el méu nevot, es el que la filla de vostè estima tan y tan, que sinó'ls deixessim casar, potser cauría malalta y potser's moriría y tot. *(A Paquita.)* Tinch rahó o no tinch rahó?

PAQUI. *(Molt decidida.)* Si, senyor, si que té rahó.

DIEGO No s'espanti, no s'espanti, que d'aquesta malaltía jo li asseguro que no'n morirà pas. *(Ab molt carinyo.)* Qué's pensa que Déu m'ha enviat al mon a matar angelets?

IRENE. No sé si somío o si estich desperta?

DIEGO. *(Molt decidit)* Ja veurà com jo li treuré la sòn! Carles, vés a aconsolar a la teva promesa! *(Carles, indecís, no's mou del séu lloch. Ab més imperi.)* A fer lo que mana'l teu oncle! *(Carles va a trobar a Paquita y se donen les mans.)*

IRENE. *(Molt enternida.)* Y, cóm queda vostè, don Diego?

DIEGO. Còm quedo? Quedo molt més content que si m'hi casés jo. *(Desde el fons de l'ànima.)* Que's pensa que l'estimo poch a la Paquita? No n'hi ha cap d'enamorat, que estimi més que jo a la seva enamorada! *(Pausa.)* Sab qué vol dir estimació? Desitj, anhel y necessitat de fer ben felís a la dòna que estimèm. *(Pausa)* No li sembla, donya Irene, que la Paquita serà molt més felís casada ab el méu nevot, que no pas ab mi?

IRENE. Es a dir, que aquest senyor, es aquell que segóns vostè, va coneixe a la noya a Madrit y que mentres ella va ser al convent li enviava cartes cada día?

DIEGO. Y ella les hi contestava, mentres vostè y la seva germana y totes les monjes del convent estaven ben cregudes de que la Paquita era una criatura que només pensava que ab les nines y que ni menos sabía que en el mon tambè hi havía ninots.

IRENE. Perquè ella ho deya!

DIEGO. Perque li feyen dir per forsa. Com també per

forsa, are la volíen casar ab mi y pobreta, s'hi hauría casat només que perque vostè li manava. *(Ab gran convenciment.)* El sí de les noyes no ho ha de ser ni poch ni molt de forsat; ha de sortir del cor; ha de ser un *sí natural. (Acostantse a Paquita.)* Com ho serà are el *sí* de la Paquita, quan d'aquí pochs díes el capellà li pregunti si vol per espós a n'en Carles. No es veritat, Paquita, que no'm farà quedar malament?

PAQUI. *(Ab tota l'ànima.)* No, senyor, no!

IRENE. *(Després de miràrsel de cap a peus.)* De guapo si que no'n pot ser més!

DIEGO. *(Entussiasmantshi.)* Y de l'hermosura de la seva ànima, jo n'hi responch, Paquita. *(Pausa curta.)* Y també n'hi respòn en Simón que'l coneix tan com jo, y que casi l'estima tant com jo!

SIMON. *(Molt decidit.)* Si, senyora, si; ab el méu cap en responch!

DIEGO. *(Repara en que a Simón se li espurnejen els ulls.)* Però de que estàs tant trist, Simón? Per què no't faig una abrassada? Vínem aqui, home, vínem aqui, que no'n mereixes una, sinó un centenar! *(Queden abrassats Simón y Diego cosa de vint segóns.)* Jo li asseguro, Paquita, que ab l'ajuda de Déu, vostès dos seràn molt felissos y que també serà felís la seva mamà!

IRENE. *(Ploriquejant.)* Si, senyor, si, molt felís!

DIEGO. Y si Déu vol, jo també ho seré, perque are si que ja no tindré cap por a n'aquella espantosa soletat que'm feya tan horror. *(Molt conmogut.)* Are si que ja sé de cert que quan m'arrivi l'hora, els que aclucaràn els méus ulls, ploraràn ab els séus la meva mort!

CAR. *(També conmogut.)* Si, senyor, si; nosaltres l'estimarèm tan com podrèm y ho farèm tot perque vostè visqui molts anys.

DIEGO. Y que també m'estimaràn d'allò més els vostres fills! perque vosaltres ja'ls ho fareu saber que si ells han vingut al mon y en el mon hi tenen tot lo que necessiten, tan ells com els pares, serà perque jo hi hauré fet tot que hauré pogut

PAQUI. Cregui que'l benehirèm tota la vida! (*Intenta besarli la mà.*)

IRENE. (*Tan enternida com pugui.*) A vostè'l benehirà tothom que'l conegui, perque vostè no ho es pas un home, que es un sant! (*Paquita va a besar la mà d'Irene y es fan tot seguit molts petóns y moltes abrassades.*)

DIEGO. (*Aixecant molt la veu, però sense la més petita afectació.*) A mi, no! A mi, no! A Déu, a Déu hem de benehí, que es ell qui ho ha disposat tot! (*Se donen les mans Paquita y Carles. Diego y Irene, se queden com extasiats, donant gracies a Déu. Teló.*)

FÍ DE LA COMEDIA

OBRES DRAMATIQUES DE
ALBERT LLANAS

La planeta del home. . . .	monòlech	català		
Paf!	»	»		
Un home enrahonat. . . .	»	»		
Armes! armes!	»	»		
Una taleya	»	»		
«Arte escénico»	»	»		
Un incidente	monólogo	castellano		
Un hombre razonable. . .	»	»		
Un secuestro	diàlech	català		
Danys y perjudicis. . . .	comedia	catalana	1	acte
Del foch a les brasses. . .	»	»	1	»
De cap a mar	»	»	1	» (1)
En Joanet y en Lluiset. . .	»	»	1	» (2)
Perdíu per garsa.	»	»	1	»
Los cuatro tambores. . . .	zarz.	castellana	1	»
El «Código Fabra...» . . .	»	»	2	» (3)
Del limbo al cielo. . . .	comedia	»	2	»
Morrus vivendi.	»	catalana	2	»
El marqués de Sta. Llucia.	»	»	3	»
No es tan fiero	»	»	3	»
Vesten Antón.	»	»	3	»
Don Gonzalo o l'orgull del gech.	»	»	3	»
La germana gran.	»	»	3	»
L'anada a Montserrat. . .	»	»	3	» (4)
El conde del rastro	come.	castellana	3	»
No es tan fiero el león... .	»	»	3	»
Parricida?	»	»	3	»

(1) Ab D. Eduart Aulès.
(2) Ab D. J. Felíu y Codina.
(3) Ab D. Eduart Aulés.
(4) Ab D Eduart Aulés.

OBRES NO ESTRENADES

Un cap de núvol.	monòlech	català	
Modes.	»	»	
Economía doméstica. . . .	»	»	
Gran batalla! gran victoria!	monólogo	castellano	
Armas! armas!.	»	»	
Turbonada.	»	»	
Economía doméstica. . . .	»	»	
Julio Vernis.	»	»	
Por un punto.	dialogo	castellano	
El sant del avi Geroni. . .	comedia	catalana	1 acte
Liebre por gato.	come.	castellana	1 »
Pesca mayor.	»	»	1 »
Los dias del abuelo. . . .	»	»	1 »
El tío Juan.	zarzuela	»	2 »
La llavecita de oro. . . .	comedia	»	2 »
Pintor y dorador.	»	catalana	3 »
Lo rector de Sant Hipólit.	»	»	3 »
Set petons. Comedia amorosa, casi històrica.			4 »
Vistosíssima, honradissima, dona exemplar.	comedia	catalana	3 »
Ordeno y mando	come.	castellana	3 »
Vistosisima, honradisima, mujer ejemplar.	»	»	3 »
Parricida?	drama	català	4 »
El relojero de Figueras. .	»	castellano	4 »
El último dia del infierno.	zarz.	castellana	3 »
La víspera del fin del mundo.	»	»	5 »
John Bull en Barcelona. .	revista	»	3 » (5)

(5) Ab D. J. Feliu y Codina.

LA ESCENA CATALANA

63 OBRES PUBLICADES

	Actes.	Rs.
Lo Contramestre, *drama.*	3	8
Las Euras del Mas, *drama.*	3	8
Las Joyas de la Roser, *drama.*	3	8
Lo Ferrer de Tall, *drama.*	3	8
Los Segadors, *drama.*	3	8
Amor telefònich, *comedia.*	1	4
Las claus de Girona, *drama.*	3	8
El Drach, *drama.*	1	4
Lo monjo negre, *drama.*	3	8
Permètiml... *sainet lírich.*	1	4
Dillúns de sabater, *sainet.*	1	4
Sota Terra, *drama.*	3	8
El casament per forsa, *com.*	1	4
La nit de Reys, *drama.*	1	4
Lo Rector de Vallfogona, *dra.*	3	8
La mà de mico, *rondalla dramàtica*	1	4
Historia de Cristòfol Colóm, *monólech.*		2
La Presentalla, *comedia.*	3	8
Un Malalt, *monólech.*		1
Café y Copa, *comedía.*	1	4
La Banda de Bastardía, *drama.*	3	8
El Ordinari Henschel, *drama.*	5	8
El Barber de Sevilla, *comedia.*	4	8
Baratería, *drama.*	2	6
El viatje del senyor Pons, *comedia.*	4	8
O Rey o rès, *drama.*	3	8
La Rosa Blanca, *drama.*	3	8
La familia Grill, *comedia.*	1	8
Un bon home, *monólech.*		2
L'apotecari d'Olot *comedia.*	3	8
La dèria de don Pau, *comedia.*	1	4
De festa major, *comedia.*	1	4
Las francesillas, *comedia.*	3	8
Vides pariones, *drama.*	1	4
L'amich Cirera, *comedia.*	1	4
Lo forn del Rey, *drama.*	3	8

	Acte
Les germanetes, *caricatura.*	1
La Gloria a casa, *comedia.*	1
Un cop de telas, *diàlech.*	1
Un manresà del any vuit, *drama.*	3
Perdiu per Garsa, *comedia.*	1
Comedia de comedies, *farsa.*	1
Los pescadors de san Pol, *sarsuela.*	2
La sabateta al balcó, *comedia.*	2
La mà del home, *monólech.*	
Lo dir de la gent, *comedia.*	3
Els dos sargentos francesos, *drama.*	3
Porten rès de pago?... *vaudeville.*	3
El detective Scherlok Holmes, *comedia dramàtica.*	5
El Lladre, *comedia dramàtica.*	3
Estil Imperi, *epissodi galan.*	1
La Creu de la Masia, *drama.*	3
El Magistrat, *farsa.*	3
Miqueta y sa Mare, *comedia.*	3
Ceguera *idili dramàtich.*	1
A cor distret, sagetes noves, *comedia.*	3
L'exministre, *drama.*	3
Lo Lliri d'aygua. balada	3
Lo Trinch del Or.	4
Lo collaret de perlas, *drama.*	3
Los Pirineus, *tragedia*	4
Les esposalles de la morta, *tragedia (tres quadros.)*	
El Sí de les Noyes, *comedia,*	3